

AP-fondernas etikråd

Årsrapport 2018

HÅLLBART ÄGANDE GENOM DIALOG OCH PÅVERKAN

Påverka till
positiv förändring
och transparens

Innehåll

SIDA:

- 4–5 ORDFÖRANDE OCH GENERALSEKRETERAREN HAR ORDET
- 6–7 CANNABIS
- 8–9 VÅR VERKSAMHET
- 10–22 REAKTIVA DIALOGER
- 23–33 PROAKTIVA DIALOGER
- 34 2018 I KORTHET
- 35 FN:S GLOBALA HÅLLBARHETSMÅL
- 36 DIALOGER UNDER 2018
- 37 PÅGÅENDE DIALOGER
- 38 INTERNATIONELLT SAMARBETE
- 39 ETIKRÅDETS LEDAMÖTER
- 40 VÅR HISTORIA
- 41 DEL AV INKOMSTPENSIONSSYSTEMET

18 Urfolks rättigheter

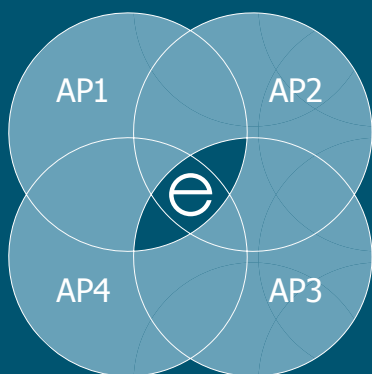
12 Damm brast – upprop för åtgärder

20 Förebygg avskogning

24 Biologisk mångfald och bekämpningsmedel

Uppmuntra till positiv förändring och transparens

Det är Första, Andra, Tredje och Fjärde AP-fondernas (AP-fonderna) uppfattning att välskötta företag som integrerar hållbarhetshänsyn över tid skapar högre avkastning till lägre risk. AP-fondernas etikråd (Etikrådet) är ett samarbete mellan AP-fonderna för att med gemensam kraft påverka företag till ett hållbart värdeskapande och till transparent rapportering.

Genom dialoger och engagemang med företag kan Etikrådet påverka och göra en positiv skillnad och därmed bidra till AP-fondernas långsiktiga avkastning. Etikrådet samarbetar kring de företag som finns i AP-fondernas aktieportföljer av börsnoterade företag, främst de utländska innehaven.

Samarbete – en nyckel till framgång

Samarbetet med andra internationella investerare med en liknande hållbarhetsagenda bidrar till en ökad möjlighet att påverka företag till positiv förändring och ökad transparens i rapporteringen.

Långsiktighet och ansvarsfullhet är en del av mandatet

AP-fondernas mandat från riksdagen är att skapa hög avkastning till låg risk för nuvarande och framtida pensionärer, vilket samtidigt bidrar till inkomstpensionssystemets stabilitet.

Den 1 januari 2019 förändrades reglerna i lagen om de allmänna pensionsfonderna (AP-fondslagen). Till exempel infördes ett nytt mål om att AP-fonderna ska bidra till en hållbar utveckling genom att förvalta tillgångarna på ett föredömligt sätt. Detta kräver ansvarsfulla investeringar och ansvarsfullt ägande. Målet ska uppnås utan att AP-fonderna gör avkall på målet om en hög långsiktig avkastning.

Vår ledstjärna är att göra skillnad. Vi vill påverka bolag världen över att ta hänsyn till etik och miljö – det vill säga hållbarhetsfrågor som har stor betydelse för människor och samhällen och för värdeskapandet i bolagen.

Genom dialog och samtal engagerar vi oss både förebyggande och vid incidenter. Det är så vi kan förebygga problem, överträdelser eller olyckor i olika bolag och branscher i framtiden. Det är så vi kan bidra till utveckling och till hållbara pensioner för dagens och morgondagens pensionärer.

Vi menar att långsiktiga värden skapas i hållbara företag.

Ett händelserikt år

År 2018 var ett händelserikt år för Etikrådet; förberedelser inför ny AP-fondslagstiftning, det årliga strategiarbetet som resulterade i fyra fokusområden för Etikrådets proaktiva dialoger, vidareutveckling av Etikrådets integration av FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter i sina processer, investerarsresa till Indonesien och Malaysia, rekommendation om exkludering av tre börsnoterade cannabisbolag och dessutom nya dialoger som påbörjades och andra som avslutades.

Pia Axelsson, ordförande för AP-fondernas etikråd under 2018 och som även arbetar med Strategi & Hållbarhet på Fjärde AP-fonden (AP4,) och *John Howchin*, generalsekreterare för AP-fondernas etikråd, lyfter fram några viktiga händelser som påverkar Etikrådets framtida arbete.

Vad var annorlunda 2018 och som påverkar det framtida arbetet?

Pia Axelsson: Att arbeta och förbereda för en förändrad AP-fondslagstiftning med både förändrade placeringsregler och nytt ambitiöst hållbarhetsmål. Den förändrade AP-fondslagen började gälla januari 2019 och har en högre ambitionsnivå vad gäller hållbarhet än den tidigare lagen från år 2000. Under en stor del av 2018 arbetade Etikrådet tillsammans med AP-fonderna med att bland annat se över verksamheterna och ta fram tillhörande underlag och dokumentation i ljuset av den förändrade lagstiftningen.

Vad kom ni fram till i de diskussionerna?

John Howchin: Vi konstaterade att Etikrådets arbetsmodell med fokus på engagemang och dialog med bolag för att påverka dem till förbättringar rörande hållbarhet har fungerat bra. Arbetsmodellen är baserad på konventioner som Sverige har ratificerat. Det är en arbetsmodell som AP-fonderna har använt sedan 2007 och den kommer att vara Etikrådets arbetsmodell även i fortsättningen vid rekommendationer om exkluderingar av företag.

Vad ser du för utmaningar med den nya lagstiftningen?

Pia: Att det nya målet för AP-fonderna uttrycks med ett relativt ord - "föredömlig". Det är en utmaning och samtidigt en sporre till positiv utveckling. Eftersom "föredömlig" är ett relativt ord så innebär det att, beroende på vem du frågar, kommer du att få olika svar om vad lagens mål betyder. Det är en diskussion som AP-fonderna och Etikrådet säkerligen kommer att få höra mer om.

Är det bra med ny lagstiftning för AP-fonderna?

Pia: Ur ett förvaltningsperspektiv är det mycket bra. Det hade gått 20 år sedan de gamla placeringsreglerna för AP-fonderna skrevs och det har hänt mycket sedan dess. För det första behöver AP-fonderna ett modernt regelverk för att kunna fortsätta skapa en god långsiktig avkastning. För det andra har AP-fondernas förvaltningar arbetat under många år med att integrera hållbarhet i investeringsstrategierna. Att betydelsen av ett hållbarhetstänk och -arbete nu befästs uttryckligen i lagtext är viktigt och bra.

John: Den gamla lagens formulering om hållbarhet att "AP-fonderna ska ta hänsyn till miljö och etik" i sina investeringar kan

man konstatera var både klokt och före sin tid. Formuleringen gav AP-fonderna vägledning och frihet att integrera och löpande utveckla hållbarhet i sina investeringsstrategier och arbetssätt. Den bidrog också till att Etikrådet etablerades. Detta skedde under en period av snabb utveckling och förändring av hur samhället och de finansiella marknaderna betraktade hållbarhet. Idag, tjugo år senare, arbetar i princip alla ledande förvaltare med någon form av hållbarhetsstrategi. Med den nya lagen får AP-fonderna och Etikrådet ett ännu starkare mandat för hållbarhet och det ska vi ta fasta på.

Vilka utmaningar i övrigt karakteriserade 2018?

Pia: Både antalet hållbarhetsområden och våra intressenters förväntningar om vad vi kan åstadkomma växer ständigt. En viktig utmaning är därför att löpande prioritera arbetet och också försöka utveckla arbetet ytterligare.

John: Mänskliga rättigheter har varit ett särskilt fokus under året och AP-fonderna och Etikrådet har arbetat för att vidareutveckla sina processer med att implementera FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter.

Vad var en höjdpunkt i ditt arbete som generalsekreterare under 2018?

John: Jag deltog i en resa i Kalifornien kring vattenproblematiken där. På grund av klimatförändringarna kommer vattenbrist snabbt upp på många bolags agendor. Flera av de system, tekniker och förhållningssätt som nu utvecklas i bland annat Kalifornien kan förväntas få ett brett genomslag globalt framöver. Det finns enorma möjligheter för effektivisering genom modern teknik. Det känns positivt.

Fanns det någon stor besvikelse?

Pia: Får man svara 2019? Vales olycka med avfallsdammen i Brumadinho som kollapsade i januari 2019. Etikrådet träffade Vale i Brasilien under sommaren 2017 för att följa upp bolagets åtgärder efter en nästan identisk olycka två år tidigare. På mötet tryckte vi hårt på frågan kring andra dammars säkerhet och blev lovade att företaget säkerställt att de var säkra. Så var uppenbarligen inte fallet.

Vad är utmaningarna framöver?

John: Att antalet bra investerarinitiativ inom hållbarhet och för olika viktiga frågor fullkomligen bara exploderar. AP-fonderna och Etikrådet vill gärna vara med på den här typen av samarbetsprojekt, men vi måste också fokusera arbetet för att få kvalitet i det vi gör. Utmaningen ligger i att välja rätt fokus och projekt. Det är dock en positiv utmaning och i det stora hela en bra utveckling.

” Det nya målet för AP-fonderna uttrycks med ett relativt ord – föredömlig.”

*Pia Axelsson,
ordförande för AP-fondernas
etikråd under 2018*

” Mänskliga rättigheter har varit i speciellt fokus under året.”

*John Howchin,
generalsekreterare för
AP-fondernas etikråd*

CANNABIS

Rekommenderar exkludering av cannabisbolag

Vid slutet av 2018 rekommenderade Etikrådet AP-fonderna att exkludera tre cannabisbolag – Aurora Cannabis, Canopy Growth and Aphria. Första, Andra, Tredje och Fjärde AP-fonderna följde rekommendationen.

Etikrådets analys baseras på dels de konventioner som Sverige ratificerat, dels om företag i AP-fondernas företagsuniversum kan kopplas till avsiktliga och systematiska kränkningar av dessa konventioner. Företagen Aurora Cannabis,

Canopy Growth och Aphria har alla bekräftat att de säljer cannabis för icke-medicinskt privat bruk. Etikrådet anser att företagen därför kan kopplas till kränkningar av FN:s konventioner om narkotiska preparat.

Cannabis

I stora delar av världen används cannabisväxten i medicinskt syfte för att lindra olika sjukdomar till exempel minska smärta eller lindra symtom från reumatism och epilepsi. De senaste åren har antalet sjukdomar som cannabis sägs kunna lindra och bota ökat. Dock är det vetenskapliga stödet för cannabis medicinska effekter än så länge lågt.

Forskning om cannabis medicinska effekter har förhindrats av att cannabis är klassificerat som en tung drog utan medicinsk potential. Det har bidragit till att det finns få stora eller välgjorda studier av cannabis medicinska effekter på människor.

Olika länder, olika åsikter och lagar om cannabis

Länder har olika lagar och bestämmelser om cannabis. I USA är cannabis inte legalt på federal, överstatlig, nivå. Dock är det lagligt i ett mindre antal stater, däribland delstaten Kalifornien, att konsumera och producera cannabis och cannabisprodukter.

Kanada legaliserade cannabis hösten 2018. Cannabis var redan tillåtet för medicinsk användning. Med den nya kanadensiska lagen är produktion, försäljning och konsumtion av cannabis för privat bruk tillåtet.

I vissa länder i Europa, till exempel Portugal, Spanien och Nederländerna, är det tillåtet att använda och inneha små mängder cannabis. Medicinsk användning av cannabis är ännu mer utbrett.

Etikrådets ställningstagande kring narkotiska preparat

FN:s konventioner om narkotika utgör ett globalt ramverk som Sverige stöder

Internationellt reglerar ett antal FN-konventioner¹ narkotiska preparat och skapar ett gemensamt ramverk åt medlemsländernas lagstiftningar. Trots detta kan lagstiftningar mellan olika länder skilja sig mycket åt. Sverige har skrivit under FN:s konventioner om narkotika. Konventionerna begränsar användningen av narkotika till enbart medicinska och vetenskapliga ändamål. Det innebär att forskning med narkotikaklassade preparat kan tillåtas och att läkare får skriva ut vissa narkotikaklassade preparat. I de länder som har skrivit under FN:s konventioner om narkotika får ingen fritt köpa och sälja narkotikaklassade preparat eller använda dem fritt som njutningsmedel eller för religiöst bruk.

Cannabis

FN:s konventioner om narkotika klassar idag cannabis som ett av de narkotiska preparat som kräver den starkaste kontrollen. Det innebär att länder som följer FN:s konventioner bör hantera cannabis som en farlig substans. Världshälsoorganisationen (WHO) ansvarar för att klassificera vilka narkotiska preparat som omfattas av konventionerna. WHO sammankallar regelbundet en vetenskaplig kommitté som ansvarar och föreslår förändringar i klassificeringen av narkotiska preparat när det föranleds av vetenskapliga belägg.

Medicinskt bruk

FN:s konventioner om narkotika syftar till att tillgängliggöra de narkotiska preparat som sjukvården behöver, samtidigt som konventionerna förhindrar icke-medicinsk användning. Konventionerna reglerar preparat som är beroendeframkallande och

därmed riskerar bidra till missbruk eller beroende och skador på hälsan. Dessa kan i vissa fall ändå användas som del i behandling och förskrivs av läkare. Exempel på sådana preparat är morfin för smärtlindring och amfetamin för behandling av ADHD. FN:s narkotikakontrollorgan, International Narcotics Control Board (INCB), övervakar att mediciner kan bli tillgängliga över hela världen när de bedöms ha effekt för vård och behandling. INCB godkänner cannabis för medicinskt bruk. Svenska Läkemedelsverket har godkänt läkemedel som innehåller en vidareutveckling av cannabisväxtdelar. Läkemedelsverket tillåter patienter, efter avklarad licensansökning, att använda cannabis som läkemedel och då enligt bestämmelserna med narkotikalagstiftningen.

Etikrådets rekommendation

Etikrådet anser att globala och svenska regelverk kring läkemedel som innehåller cannabis eller cannabisextrakt är grund för en acceptans av läkemedelsbolag som utvecklar den typen av produkter. Både globala och svenska regelverk i den här frågan utgår från konventioner som Sverige har ratificerat.

Etikrådet anser att bolag kränker FN:s konventioner om narkotika om de:

- tillverkar renodlade narkotikaklassade preparat som njutningsmedel och/eller för religiöst bruk,
- tillverkar produkter där narkotikaklassade preparat ingår, till exempel olika drycker eller sötsaker som innehåller cannabis i olika former.

Etikrådet rekommenderar därför AP-fonderna att exkludera bolag som tillverkar sådana produkter.

¹ Single Convention on Narcotic Drugs 1961, Convention on Psychotropic Substances, 1971, United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 1988

Hållbart ägande genom aktiva företagsdialoger

Etikrådets uppgift är att genom dialog med företag, ofta i samarbete med andra investerare, påverka företag till att ta itu med miljöproblem och sociala problem. Ett förbättrat hållbarhetsarbete i företags verksamhet ger bättre avkastning på lång sikt. Etikrådets erfarenhet hittills visar att dialog är ett effektivt verktyg som ger resultat.

AP-fonderna investerar delar av sitt kapital i globalt diversifierade aktieportföljer. Det totala antalet bolag kan uppgå till cirka 3 500 noterade företag. För att Etikrådets reaktiva och proaktiva dialoger ska styras till de företag där de gör störst nytta tillämpar Etikrådet en systematisk arbetsprocess. Processen hjälper också till att säkerställa en jämn spridning av företag över olika sektorer, geografiska områden och hållbarhetsfrågor.

De hållbarhetsområden som Etikrådet hanterar är ofta komplexa och lösningarna är sällan uppenbara. Det innebär att för att lyckas få företag att agera mer ansvarsfullt måste ofta flera faktorer vara på plats såsom specifik branschkunskap, rätt kontakter, tid och engagemang.

Etikrådet uppmuntrar företag att anta lämpliga policyer, riktlinjer och processer för tillämpning och uppföljning samt

Etikrådets arbetsprocess hanterar ett flöde av dialoger vilka kan utvecklas i olika riktningar över tid.

Genomlysning av AP-fondernas innehav

Fördjupad granskning

Välja ut företag och sätta mål

Etikrådet har en systematisk omvärldsbevakning av cirka 3 500 företag. Media, andra investerare, intresseorganisationer, myndigheter, domstolar och FN-organ med flera utgör källor som används för att upptäcka bolagsincidenter. Trots detta finns alltid risken att en enskild incident inte fångas upp. Om Etikrådet får information om en sådan incident slussas information in i den systematiska arbetsprocessen.

PROAKTIV DIALOG

Inom vart och ett av Etikrådets fyra fokusområden – klimat, miljö, mänskliga rättigheter och affärsetik – görs en inventering och analys av företag, branscher, problemområden och investerarinitiativ.

REAKTIV DIALOG

Mellan 100 till 300 företagsincidenter genomgår varje år en fördjupad granskning för misstänkt association till kränkning av internationella konventioner. Etikrådet, andra investerare och olika konsulter är alla engagerade i granskningen.

PROAKTIV DIALOG

Valet av proaktiva hållbarhetsprojekt liksom av företag är inte ett ställningstagande om att vissa områden är viktigare än andra, utan är en medveten strategi för att lägga Etikrådets resurser där de bedöms göra mest nytta.

REAKTIV DIALOG

Etikrådet bedriver direkt dialog med 40–60 utvalda företag där kränkning av en internationell konvention är påtaglig och väl dokumenterad. Etikrådet för också, i samarbete med andra investerare och tjänsteleverantörer, dialog med företag om påstådda kränkningar av konventioner.

att rapportera transparent om sitt arbete med hållbarhet. Det möjliggör att företag kan bedriva sin verksamhet så ansvarsfullt som möjligt oberoende av var i världen de är verksamma.

Antalet områden där ansvarstagande investerare kan engagera sig är stort och ständigt växande. Det omfattar både branschövergripande problem och allvarliga kränkningar av enskilda företag. Engagemang på alla hållbarhetsområden och med alla företag är varken görligt eller effektivt. Prioriteringar måste fastställas. Etikrådet använder därför systematiska arbetsprocesser för sina proaktiva respektive reaktiva dialoger.

Etikrådet arbetar för ökad transparens

Etikrådet är väl medvetet om vikten av öppenhet och kräver av företag att deras rapportering ska vara transparent. Därför strävar också Etikrådet efter att vara så transparent som möjligt med att öppet rapportera hur den egna verksamheten bedrivs.

Samtidigt är det av yttersta vikt att värna det förtroende Etikrådet bygger upp i en dialog med ett företag. Arbetet med att uppnå förbättring tar ofta tid. Om Etikrådet kan skapa ett positivt klimat för dialogen ökar möjligheten att lyckas få företaget att genomföra positiva förändringar. En dialog med ett företag förs i förtroende och är därför inte alltid möjlig att rapportera om offentligt.

Etikrådet arbetar för ökad öppenhet och redovisar sitt arbete, där möjligt, på ett transparent vis.

Målet uppnås

PROAKTIV DIALOG

Dialogen avslutas.

REAKTIV DIALOG

Dialogen avslutas.

Dialogarbete

PROAKTIV DIALOG

Fördjupad bolagsanalys och eventuell jämförelse med minimikrav och bästa praxis för respektive bransch.

REAKTIV DIALOG

Samarbete med andra investerare, lägga aktieägarförslag och rösta på bolagsstämmor och andra former av påverkan.

Målet uppnås inte

REAKTIV DIALOG

Dialogen fortsätter om den är konstruktiv.

TIDS-BEGRÄNSAD DIALOG

En dialog, där en kränkning av en konvention är verifierad, ska som längst pågå i fyra år när dialogen inte är konstruktiv. Om dialogen inte är konstruktiv eller målet för dialogen inte är uppfyllt rekommenderar Etikrådet AP-fonderna att exkludera företaget. Beslut om exkludering fattas av varje AP-fond enskilt.

EXKLU-DERADE BOLAG

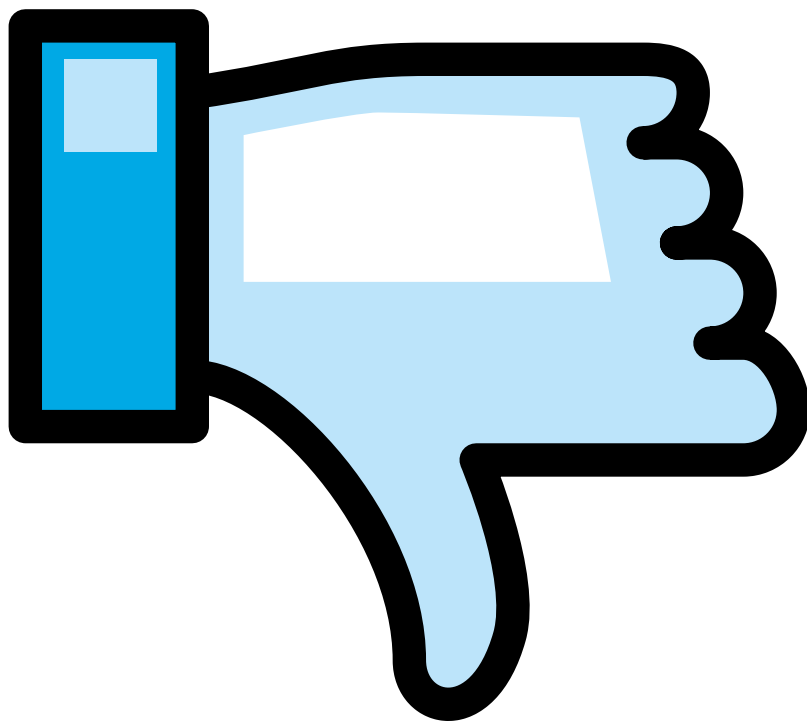
Företag som Etikrådet rekommenderat AP-fonderna att utesluta. Etikrådet kontrollerar årligen om situationen förändrats och om företaget bedriver verksamheten i linje med internationella konventioner. För mer information se www.etikradet.se.

Reaktiva dialoger

En utgångspunkt och övertygelse för AP-fonderna och Etikrådet är att – dialog – är det bästa sättet att påverka företag till positiva förändringar. Förbättrat hållbarhetsarbete och ökad transparens är två företagsaktiviteter som bidrar till att företag blir bättre investeringar och till god finansiell avkastning på lång sikt.

Reaktiva dialoger förs med företag när en kränkning eller allvarlig incident har skett. På följande sidor presenteras ett antal av Etikrådets pågående reaktiva dialoger.

Utmaningar i en ny värld

Informations- och kommunikationsteknologi (IKT) branschen är för närvarande under intensiv granskning för sin praxis rörande användares integritet, yttrandefrihet och dataskydd. Etikrådet arbetar för ökad transparens och ansvarstagande inom IKT-branschen genom att engagera sig i dialoger med nyckelaktörer.

Fakta

Region: USA

Ämne: Mänskliga rättigheter

FN:s globala hållbarhetsmål:

Kommersialiseringen av personuppgifter utan att tillräcklig hänsyn tas till individens mänskliga rättigheter eller utan tillräcklig kontroll över hur personuppgifterna hanteras riskerar att undergräva demokratier runt om i världen och att uppgifterna kan utnyttjas i avsikt att skada människor och samhällen.

Det internationella ramverket för att skydda mänskliga rättigheter bedöms inte ha utvecklats i takt med dagens globala cybermiljö. Det har bidragit till att flera olika problem och incidenter kan kopplas till internetföretag i IKT-branschen. Utmaningarna rör företagens affärsmodeller och tills nyligen har dessa svåra frågor till stor del hanterats genom självreglering och inte av globala tillsynsmyndigheter.

2018 kom flera svåra utmaningar rörande digitalisering och Facebook, den största sociala medieplattformen, i medialt fokus. En visselblåsarrapport, publicerad i mars, påstod att det skett ett felaktigt köp av personuppgifter rörande cirka 50 miljoner Facebook-användare globalt och att avsikten med köpet varit att manipulera röstbeteende. Antalet användare som det gällde ökade senare till 87 miljoner. Månaderna därefter kom flera rapporter om Facebooks otillräckliga säkerhetshantering av bland annat personuppgifter. I september 2018 erkände Facebook att cirka 30 miljoner användarkonton hade hackats.

Uppmaning till ökat produktansvar

Etikrådet inledde omedelbart en dialog med Facebook när visselblåsarrapporten blev känd i mars. Sedan dess har företaget gjort ett antal tekniska och policyrelaterade förbättringar. Etikrådet är dock fortfarande oroad över att företaget inte är mer proaktivt och anser att det är oklart om företaget fullt ut förstår omfattningen av säkerhetsrisker rörande mänskliga rättigheter och hantering av personuppgifter. Facebook har under många år, innan de ovan nämnda incidenterna uppdagades, blivit varnad för risken för missbruk av data. Trots detta har inte företaget adresserat utmaningarna på ett adekvat sätt. Att enbart lösa vissa tekniska aspekter räcker inte för att övertyga Etikrådet om att åtagandena rörande hantering av personuppgifter eller mänskliga rättigheter har hanterats på ett vederbörligt sätt av företaget.

Det är viktigt att Facebook tar fullt ansvar för de produkter som företaget skapar. Enligt Etikrådets uppfattning borde Facebook inte betrakta säkerheten vid hantering av personuppgifter som "ett pågående arbete" som sakta kan fortsätta att utvecklas. Företaget borde så fort som möjligt vidta åtgärder för att återställa det förtroende som skadats. Etikrådet kommer att fortsätta uppmana Facebook att hantera utmaningarna som rör mänskliga rättigheter, öka transparensen och utveckla verktyg för att hantera personuppgifter på ett säkert sätt.

Återuppbyggnaden pågår efter Sam

I november 2015 brast en damm med gruvavfall som drevs av Samarco Mineração (Samarco) och en stor mängd flytande lera översvämde samhället Bento Rodrigues i delstaten Minas Gerais, Brasilien. Händelsen orsakade dödsfall, ödeläggelse av lokala samhällen och miljöförstöring.

Fakta

Dialog: Avslutad september 2018. I februari 2019 rekommenderade Etikrådet AP-fonderna att exkludera Vale.

Region: Brasilien

Ämne: Mänskliga rättigheter, Miljö

FN:s globala hållbarhetsmål:

Samarco är ett joint venture företag i vilket BHP och Vale SA (Vale) vardera äger 50 procent. Vid dammkollapsen dödades 19 personer, över 700 personer förlorade sina hem och mer än 250 000 personers vattenförsörjning påverkades. Cirka 600 km av floden Rio Doce drabbades av miljöförstöring.

Övervakning av återuppbyggnaden

Etikrådet inledde dialoger med de tre företagen omedelbart efter att olyckan skett. Dialogerna har fortsatt fram till september 2018, då målen bedömdes uppnådda och dialogen avslutades.

Samarco var snabbt med att inleda ett åtgärdsarbete efter olyckan och med att nå en överenskommelse om 41 socioekonomiska och miljömässiga åtgärdsprogram med justitiekanslern och de statliga och federala myndigheterna i Brasilien.

Etikrådets dialoger med BHP och Vale har fokuserat på företagets åtgärder för att hantera de socioekonomiska och miljömässiga konsekvenserna av olyckan liksom på deras arbete för att minimera riskerna för att en liknande olycka ska kunna inträffa igen.

BHP, till exempel, lät efter Samarco-olyckan göra en extern teknisk granskning av orsakerna till varför avfallsdammen brast (publicerad i augusti 2016). Granskningen omfattade även BHP:s joint venture företag och de avfallsdammar som drivs av BHP:s partners och inte av företaget självt. Granskningen resulterade i att BHP genomförde en omorganisation i syfte att samla företagets expertis rörande avfallsdammar i en koncernövergripande enhet. BHP samlade även alla sina joint venture företag, där BHP inte självt driver verksamheten, till en enhet för att säkerställa en enhetlig hantering och övervakning.

Etikrådets fokus under 2018 var att övervaka framstegen i återuppbyggnaden av de berörda samhällena. I augusti bekräftades att uppbyggnaden av samhället Bento Rodrigues skulle påbörjas samma månad. Det initiala arbetet hade omfattat landskapsarkitektur och infrastrukturbyggande. Arbetet med att bygga nya hus inleddes i januari 2019.

Trots att Vale förbättrade sin hantering av avfallsdammar, införde revisioner av tredje part och ökad övervakning samt förbättrade

Upprop för åtgärder 2019!

Globala investerare går samman efter olyckan i Brasilien och ställer krav på oberoende revisioner av avfallsdammar

Engelska kyrkans pensionsfond och Etikrådet samt flera andra investerare kräver nu att ett oberoende klassificeringssystem och nya säkerhetsstandarder ska tas fram för gruvors avfallsdammar. Investerarna ställer krav på en global standard efter kollapsen av Vale-dammen i Brumadinho och dess tragiska konsekvenser med förlust av liv, försörjningsmöjligheter och förödande miljöförstörrelse.

Den 25 januari 2019 kollapsade avfallsdammen i Brumadinho vid Córrego do Feijão järnmalmgruva, som ägs och drivs av Vale SA (Vale). Olyckan resulterade i en lerflod som översvämde Vales egna anläggningar och även ett närliggande samhälle i Brumadinho, Minas Gerais i Brasilien. Översvämningen och avfallet från den kollapsade dammen dödade nära 300 personer och medförde stor miljöförstöring.

Orsaken till olyckan är hittills okänd. Eftersom leran innehöll gruvavfall fanns det en rädsla för att stora arealer skulle ha förorenats och blivit obrukbara och oboeliga. Företaget har ifrågasatt detta och uppgett att avfallet från dammen bestod av kiseldioxid, ett ofarligt mineral. Avfallsdammen hade genomgått en tredjepartsverifiering i september 2018 och även en intern granskning hade gjorts i januari 2019. Ingendera väckte några farhågor rörande riskbilden. Ibama, Brasiliens nationella miljömyndighet, har krävt BRL 250 miljarder i böter av Vale (65 miljoner dollar) för olika överträdelse förknippade med olyckan inklusive miljöutsläpp och för att ha gjort området olämpligt att bygga.

Det gemensamma investerarkravet är att skapa en tillgänglig databas, som visar de årliga revisionerna av alla avfallsdammar globalt liksom verifieringarna av att säkerhetsstandarder har tillämpats. Det skulle bidra till att säkerställa att dammolyckor inte sker. All rapportering ska vara offentlig och finnas tillgängliga i en publik databas som kan användas av samhällen, regeringar, civilsamhälle och investerare.

arco-olyckan

sina beredskapsplaner, så inträffade ändå ytterligare en olycka med en avfallsdamm i januari 2019. Avfallsdammen vid Córrego do Feijão järnmalmgruva i Brumadinho, Brasilien, kollapsade. Etikrådet ifrågasätter därför bolagets vidtagna åtgärder, vilka framstår som otillräckliga.

Rekommendation om exkludering av Vale

Etikrådet anser att Vale inte har hanterat säkerhetsrisker rörande företagets avfallsdammar på ett ansvarsfullt sätt. Företaget har varit involverat i två stora olyckor inom loppet av några år.

Vale har upprepade gånger efter den första olyckan försäkrat både Etikrådet, andra investerare och intressenter om att företaget inspekterat alla sina avfallsdammar och bedömt dessa som säkra samt att företaget implementerat strängare säkerhetskrav. Samtidigt förefaller företaget inte ha agerat på information om brister avseende säkerheten hos avfallsdammen tillhörande gruvan i Córrego do Feijão, Brumadinho. Konsekvenserna av bolagets inaktivitet kan likställas med allvarlig försummelse och företagets otillfredsställande åtgärder har haft förödande och tragiska konsekvenser både för lokalbefolkning och miljö kring Brumadinho, men främst för de egna anställda.

I februari 2019 rekommenderade Etikrådet därför AP-fonderna att exkludera Vale från sina tillgångar. För ytterligare information www.etikradet.se.

Kemiska produkters hälsopåverkan – arbete för ökat ansvar och transparens

Dialogen med Bayer inleddes i april 2018 och fokuserar på företagets transparens och rutiner om dess produkters hälsoeffekter. Företaget har blivit anklagat för att inte ha informerat i tillräcklig grad om produkternas skadliga hälsoeffekter, varken till tillsynsmyndigheter eller till kunder.

Fakta

Region: USA

Ämne: Miljö

FN:s globala hållbarhetsmål:

Anklagelserna gäller Monsanto, ett företag som Bayer har förvärvat. Förvärvet meddelades av Bayer i september 2016 och slutfördes hösten 2018. Anklagelserna gäller flera olika produktgrupper som under långa tidsperioder kan kopplas till allvarliga hälso- och miljöproblem.

Många medierapporter hävdar att Monsanto under flera års tid antingen underlåtit att öppna rapporter om riskerna eller att företaget aktivt lurat sina kunder och tillsynsmyndigheter om de skadliga hälsoeffekterna hänförliga till produkterna. Anklagelserna är kopplade till flera produkter: PCB (polyklorerade bifenyl) - gäller en period på ungefär trettio år fram till att PCB förbjöds i slutet av 1970-talet, dioxiner – under 1980-talet och glyfosat – sedan 1990-talet. De senaste produkterna som är baserade på dicamba har också i en allt växande omfattning visat sig vara extremt flyktiga i naturen och skadliga för icke-resistenta grödor.

I augusti 2018 fann en jury, i en lokal domstol i Kalifornien, Monsanto ansvarigt till "oaktsamt bedrägeri" och att företaget visste eller borde ha vetat att dess glyfosat-baserade produkter ProRanger och Roundup

var farliga. Juryn utdömde 249 miljoner dollar i skadestånd till käranden som lider av Non-Hodgkin Lymphoma, en dödlig form av cancer. Det finns minst 8 000 liknande fall som väntar på rättegång rörande glyfosat. Glyfosat innehåller herbicider och används i sådan stor omfattning globalt att de nu kan hittas på spårbar nivå i många spannmålsprodukter inklusive frukostflingor och babyprodukter.

Dialogen med Bayer fortsätter

Etikrådets dialog fokuserar på att Bayer ska öka transparensen om sina produkters hälsoeffekter. Företaget ska kunna säkerställa att information och data släpps så snart som möjligt samt, när det är relevant, att hälsovarningar finns på produkterna. Hittills har framstegen i dialogen varit begränsade. Efter ett första möte med Monsanto, i april 2018, avstannade dialogen. I ett separat möte med Bayer i augusti 2018, strax före slutförandet av förvärvet, uppgav Bayer att de ville fortsätta dialogen och även ta med representanter från Monsanto i diskussionen. Etikrådet kommer att fortsätta dialogen under 2019.

Arbete mot sexuella trakasserier och diskriminering

Fakta

Region: USA

Ämne: Arbetsförhållanden

FN:s globala hållbarhetsmål:

Trots en intern utredning, förlikningsutbetalningar, offentliga ursäkter och förändringar på ledningsnivå anser Etikrådet att det behövs en fortsatt dialog med 21st Century Fox i syfte att få till stånd en sundare företagskultur. En kultur där sexuella trakasserier inte längre tolereras och där effektiva policyer, processer och övervakningsmekanismer tillämpas.

Dialogen med 21st Century Fox inleddes 2016 efter anklagelser om sexuella trakasserier och påståenden om sexuell diskriminering. Anklagelserna involverade ledande befattningshavare hos Fox News, ett dotterbolag till 21st Century Fox. Det fanns tecken på att otillbörliga handlingar hade mörklagts av högre tjänstemän och tolererats av företaget.

Sedan detta uppdagades har företaget tagit flera initiativ till att lösa problemen genom bland annat personalförändringar, införandet av en ny ledningsstruktur, förstärkt HR-enhet och utbildning samt genom inrättande av ett råd av oberoende experter.

Trots dessa åtgärder anser Etikrådet att mer åtgärder måste vidtas för att säkerställa att trakasserier och diskriminering inte längre tolereras. Etikrådet vill säkerställa att företaget tillämpar sina policyer och program mot trakasserier och diskriminering samt utvecklar mekanismer för övervakning av efterlevnaden.

Förändring på riktigt tar tid

Fakta

Dialog: Tidsbegränsad dialog inledd 2017

Region: Brasilien, USA

Ämne: Arbetsförhållanden

FN:s globala hållbarhetsmål:

Ett av världens största köttproducerande företag JBS SA (JBS) och dess amerikanska dotterbolag Pilgrim's Pride (Pilgrim's) har upprepade gånger varit kopplade till arbetsrättskränkningar, särskilt vad gäller hälsa och säkerhet. Etikrådets pågående dialog fokuserar på att företagen ska förbättra sitt arbete med riskhantering, hälsa och säkerhet och öka transparensen i den publika rapporteringen. 2018 noterade Etikrådet ett antal framsteg hos JBS, men utvecklingen av dialogen med Pilgrim's var mindre positiv.

JBS har erkänt behoven av förbättrat hållbarhetsarbete och kommunikation och företaget har arbetat med ett fokus på anti-korruption och miljö. JBS har gjort tydliga framsteg inom dessa områden. Men arbetsförhållanden, särskilt vad gäller hälsa och säkerhet, verkar inte ha fått samma uppmärksamhet på koncernnivå.

Det har dock rapporterats färre böter och dödsfall under 2018 vilket är bra. Trots detta är Etikrådet fortsatt bekymrat över frånvaron av centraliserad övervakning av hälsa och säkerhet och den till synes begränsade vikt företaget lägger på att säkerställa att lämpliga standarder följs. Etikrådet kommer därför fortsatt att föra en dialog med JBS om detta.

Pilgrim's positiva utveckling, som Etikrådet lyfte fram i sin årsrapport 2017, fortsatte tyvärr inte i samma takt under 2018. Företaget blev mer ovilligt till dialog och mängden information om hälsa och säkerhet som företaget lämnade i sin hållbarhetsrapport minskade väsentligt jämfört med föregående år. Utöver problemen med arbetsmiljö och säkerhet har Pilgrim's också andra utmaningar vad gäller arbetet med hållbarhet. Etikrådet samarbetar nu med 18 andra institutionella investerare i syfte att få till en konstruktiv dialog med Pilgrim's om företagets vattenrisker. Etikrådets egna ansträngningar för att påverka företaget till förbättringar rörande anställdas arbetsmiljö och säkerhet kommer att fortsätta under 2019.

Förhindra illegal jakt på elefanter och illegal handel med elfenben

Efter anklagelser om att Yahoo Japan främjar illegal jakt på elefanter och försäljning av illegalt elfenben har Etikrådet under flera år fört en dialog med företaget. Yahoo Japan driver den största online-plattformen för elfenbensförsäljning i Japan. Under 2018 har företaget vidtagit ett antal förbättringsåtgärder, men det finns mer att diskutera. Målet för dialogen är att Yahoo Japans strategi, policyer och rapportering förbättras gällande detta och att uppmuntra företaget till ökat samarbete med andra.

Fakta

Region: Japan

Ämne: Miljö

FN:s globala hållbarhetsmål:

Dialogen med Yahoo Japan har varit konstruktiv och företaget har tagit till sig Etikrådets synpunkter. Företaget har blivit mer transparent och konsekvent i sin rapportering. 2018 publicerade Yahoo Japan sin första integrerade rapport och lanserade en ny webbplats om sin strategi och sitt arbete med hållbarhet. Företaget har framhållit att ett positivt aktieägarengagemang är väsentligt för att företaget ska uppnå hållbara förbättringar.

Yahoo Japan har inkluderat FN:s globala hållbarhetsmål i den nyligen antagna hållbarhetsstrategin. Etikrådet anser att denna utveckling är glädjande liksom att företagsledningen anser att hållbarhetsfrågor är väsentliga och viktiga för den långsiktiga strategin.

Fokus på internationella standarder

Trots ovan nämnda positiva åtgärder visade en rapport, publicerad september 2018, som granskade elfenbenshandeln i Japan att Yahoo Japan fortsätter att spela en central roll i den

internationella elfenbenshandeln, inklusive den olagliga handeln. Rapporten bekräftade företagets ansträngningar om förbättrad efterlevnad av befintliga och nya japanska regleringar. Rapporten framhöll dock samtidigt att de nationella lagarna bedömdes vara ineffektiva.

Etikrådets fortsatta dialog med Yahoo Japan fokuserar på att företaget ska stärka sitt arbete vad gäller samarbeten och att dess policyer ska leva upp till internationella standarder. Etikrådet anser att det är lovvärt att företaget stöder Japans största offentliga-privata initiativ mot elfenbenshandel. Etikrådet kommer också uppmuntra Yahoo Japan att ansluta sig till det internationella samarbetet "Global Coalition to End Wildlife Trafficking Online". För att tillämpa bästa praxis bör företaget gå längre än vad nationell lagstiftning kräver och också använda internationella standarder.

Dialog med oljebolag anklagade för internationell korruption

Efter allvarliga anklagelser om korruption har Etikrådet under 2018 fortsatt dialogerna med olje- och gasbolagen Royal Dutch Shell (Shell) och Eni Spa (Eni). Syftet med dialogerna är att säkerställa att företagets uppförandekoder, gransknings- (due diligence) och riskhanteringsprocesser vid förvärv och avyttringar är robusta och att de tillämpas globalt.

Fakta

Region: Nigeria

Ämne: Korruption

FN:s globala hållbarhetsmål:

Centralt för dialogerna är Shells och Enis agerande 2011 angående en utbetalning på 1,1 miljarder dollar, som gjordes för att bolagen skulle säkra tillgången till oljeblock OPL 245 utanför Nigeria. Utbetalning gjordes till den nigerianska regeringen och anklagelsen rör att företagen vid denna tidpunkt kände till att pengarna skulle överföras till ett annat bolag, Malabu Oil & Gas. Ett bolag som kontrollerades av en tidigare oljeminister i landet.

Italienska åklagare som undersöker Enis agerande i affären hävdar att minst hälften av de 1,1 miljarderna dollar användes till att muta lokala politiker, mellanhänder och andra parter.

2017 åtalade italienska åklagare både Shell och Eni för internationell korruption. Efter ett antal förseningar inleddes en rättsprocess i maj 2018. Rättsprocessen omfattar flera av de två bolagens nuvarande och tidigare ledande befattningshavare inklusive Enis VD. I juli beslutade domstolen att Nigeria kan kräva skadeståndsansvar av de två företagen i en civilrättslig process. Det innebär bland annat att betydande skadestånd kan utdömas. I septem-

ber dömde domstolen två personer som agerat som mellanhänder i den påstådda transaktionen till fyra års fängelse.

Arbetet mot korruption fortsätter

Etikrådet har under 2018 fortsatt dialogerna med de båda oljebolagen. Dialogen med Enis ordförande har omfattat flera relevanta frågeställningar inklusive ”tone from the top”, hur bolaget har organiserat sitt anti-korrupsionsarbete och Enis interna utredningar.

Etikrådet har deltagit i ett konferenssamtal med VD:n för Shell Petroleum Development Corporation (SPDC), Shells nigerianska dotterbolag, och har också deltagit vid ett möte med Shell i Stockholm. Samtalen har handlat om företagets processer för granskning av transaktionspartners, kontakter med myndigheters tjänstemän och hur SPDC tillämpar Shells policyer och riktlinjer.

Etikrådet kommer att fortsätta att bevaka rättsprocessen i Italien med de båda bolagen samt fortsätta dialogerna med målet att stärka bolagens anti-korrupsionsarbete.

Förbättringar på väg för

Etikrådet har under året fortsatt dialogerna om Dakota Access Pipeline (DAPL), en oljeledning från North Dakota till Illinois i USA. Dialogerna handlar om kontroverserna kring dragningen av oljeledningen och målet för dialogerna är att företagen ska stärka sina policyer för mänskliga rättigheter och urfolks rättigheter.

Fakta

Region: USA

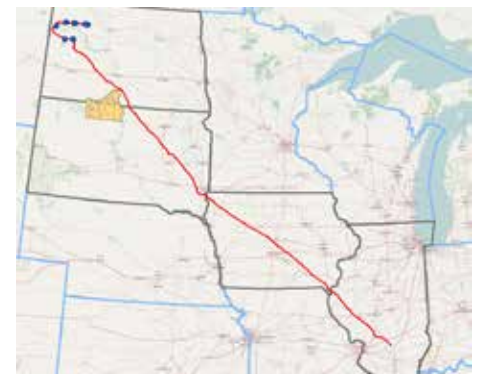
Ämne: Urfolks rättigheter

FN:s globala hållbarhetsmål:

DAPL har varit i drift sedan juni 2017 efter att ha erhållit godkännanden av amerikanska tillsynsmyndigheter i de fyra delstater som oljeledningen korsar. DAPL har även godkänts och erhållit slutligt tillstånd av myndigheten US Army Corps of Engineers. Oljeledningen utvecklades och drivs av Energy Transfer LP, ett företag ingen av AP-fonderna äger aktier i. Stora delägare är dock Phillips 66 och Enbridge Energy Partners LP (Enbridge), det sistnämnda ett närstående företag till Enbridge Corporation.

2016 visade en rapport av FN:s särskilda sändebud för urfolks rättigheter att ojeledningen innebär betydande risker för Standing Rock Sioux-stammen, en urfolksstam som påverkats av rörledningsbygget. Enligt sändebudet riskerar oljeledningen att förorena stammens dricksvatten liksom förstöra både historiska begravningsplatser och heliga platser. FN:s särskilda sändebud hävdar också att Standing Rock Sioux-stammen inte i tillräcklig utsträck-

urfolks rättigheter

ning tillfrågats eller gett sitt samtycke till den aktuella dragningen av rörledningen.

Fortsatt dialog följer rättegångsprocessen
Under 2018 fortsatte Etikrådet dialogen med Phillips 66 och Enbridge om mänskliga rättigheter och miljöhänsyn gällande rörledningen och framsteg har gjorts.

I juni 2018 publicerade Enbridge rapporten "Indigenous Rights and Relationships in North American Energy Infrastructure". Rapporten beskriver företagets policy för urfolks rättigheter och hur policyn systematiskt tillämpas i bolagets verksamhet. För att få återkoppling på rapporten har Enbridge inlett dialoger med relevanta intressenter. Rapporten är både omfattande och detaljerad och Etikrådet anser

att rapporten kan lyftas fram som ett exempel på god praxis vad gäller transparens och intressentdialoger.

Rapporten innehåller också en jämförelse, gjord av Enbridge, av företagets arbete relativt vad en expertrapport lyfter fram som god praxis rörande social påverkan av amerikansk rörledningsindustri.¹

Phillips 66 antog en första och fristående policy för mänskliga rättigheter i slutet av 2017 och har påbörjat tillämpningen av policyn i sin verksamhet.

Etikrådet anser att framstegen under 2018 är glädjande. Dock pågår fortfarande en rättsprocess rörande de frågor Standing Rock Sioux-stammen har framfört. Etikrådet kommer att fortsätta dialogerna under 2019.

1) <https://www.foleyhoag.com>

Avskogning i Sydamerika

Efter en rapport 2017 om omfattande avskogning i Brasilien och Bolivia inledde Etikrådet en dialog med Bunge Limited (Bunge), ett stort företag inom jordbruks- och livsmedelsproduktion, om bolagets policyer och rutiner för att förhindra avskogning i sin leverantörskedja av soja. Sedan dess har Bunge vidtagit ett antal åtgärder för att hantera problemen med avskogning i Sydamerika.

Fakta

Region: Argentina, Bolivia,

Brasilien, Paraguay

Ämne: Avskogning

FN:s globala hållbarhetsmål:

I februari 2017 publicerade Mighty Earth och Rainforest Foundation Norway en rapport där de kopplade Bunge till avskogning i Brasilien och Bolivia. Enligt rapporten brände lokala bönder systematiskt ned skog för att kunna odla sojaböner åt Bunge. Mellan 2011 till 2015 bedömdes cirka 700 000 hektar skogsmark ha avskogats i Brasilien och Bolivia, vilket haft negativ påverkan på bestånden av jaguar, jättemyslök och sengångare.

Efter dessa anklagelser gjorde Bunge ett åtagande om att eliminera avskogning i sina leverantörskedjor av jordbruksprodukter värld-

den över. Företaget ska använda metoder som syftar till att minska koldioxidutsläpp och bevara biologisk mångfald.

I mars 2018 släppte Mighty Earth och Rain Forest Foundation Norway ytterligare en rapport, nu om sojaproduktion i Gran Chaco-området i Paraguay och Argentina. Rapporten uppmärksammade utbredd skogsröjning och avbränning av skog i syfte att röja mark för odling av soja. Rapporten indikerar att det är ett behov av naturskydd i Gran Chaco-regionerna, Cerradon och bolivianska Amazonas.

Uppmuntra öppen publik rapportering

Efter de nya anklagelserna om fortsatt avskogning beslutade Etikrådet att fortsätta dialogen med Bunge. Företaget har åtagit sig att eliminera avskogning i sin leverantörskedja mellan 2020 och 2025. Under 2018 införde Bunge ett trestegsförfarande för att öka spårbarheten av soja odlad i Sydamerika. I augusti 2018 lanserade företaget en finansieringslösning som ska uppmuntra och belöna leverantörer som undviker avskogning av inhemsk vegetation och istället effektiviserar sitt jordbruk på redan uppodlad mark.

Etikrådet förväntar sig att Bunge ska implementera sin tidsbestämda policy om nolltolerans av avskogning och uppmuntrar bolaget att öka transparensen i sin publika rapportering om genomförandet.

Framsteg i arbetet mot "strandning" av fartyg

Fakta

Region: Sydostasien

Ämne: Miljö, Arbetsförhållanden

FN:s globala hållbarhetsmål:

Att skrota fartyg genom så kallad "strandning" är mycket kontroversiellt. Olika rapporter har belyst problem som miljöförstöring, brott mot mänskliga rättigheter och arbetsrättsvillkor i samband med "strandning" av fartyg. Etikrådet har fört en dialog med Maersk sedan 2016 med målet att säkerställa att företagets skrotning av fartyg följer internationell lagstiftning.

Dialogen med Maersk inleddes i oktober 2016 efter rapporter om att bolaget hade skickat två av sina fartyg för återvinning till Alang i Indien, en av de platser i Sydostasien där "strandning" av utrangerade skepp är vanligt. Företaget framhöll att deras närvaro i Alang bidrog till att lokala skeppsvarv förbättrade sitt arbete vad gäller miljö och arbetsförhållanden och att målet är att varven uppnår en internationellt godtagbar, eller bättre, nivå.

Maersks återvinning av fartyg i Alang kritiserades återigen 2018 av ett antal intressenter, bland annat FN:s särskilda sändebud kring giftigt avfall. Företaget står dock fast vid sitt ställningstagande och framhåller att förhållandena vid de varv i Alang som Maersk använder för att återvinna fartyg har förbättrats avsevärt gentemot Maersks Responsible Ship Recycling Standard, vilket också framgår av revisioner av tredje part.

Säkerställa efterlevnad av internationell lag

Ett oberoende företag mätte under 2017 havsvattenföroreningar på stränder i Alang där "strandning" förekommer. De mest relevanta vattenföroreningarna från skrotning av fartyg låg på en lägre nivå än vad som anses skadligt för miljön. Emellertid hittades också föroreningar av olja, vissa metaller och tributyltin (TBT) som låg över de angivna säkerhetsnivåerna. Maersk hävdade att det var omöjligt att avgöra om det var Maersks fartyg som bidrog till dessa föroreningar eller om de kom från andra fartyg.

Maersk anser att de varv som företaget valt att arbeta med nu håller en högre standard än varv i Kina eller Turkiet som inte använder "strandning" som återvinningsmetod.

EU har nyligen gått med på att inspektera varv i Alang, som ansökt om att få bli inkluderade på EU:s förteckning över godkända varv och återvinningsanläggningar för fartyg. Etikrådet följer denna utveckling med intresse. Etikrådets pågående dialog syftar till att säkerställa att Maersk fullgör sina skyldigheter enligt internationell rätt.

Upprepade dödsolyckor fokus för dialogen med kinesiskt byggbolag

Fakta

Region: Kina

Ämne: Arbetsförhållanden

FN:s globala hållbarhetsmål:

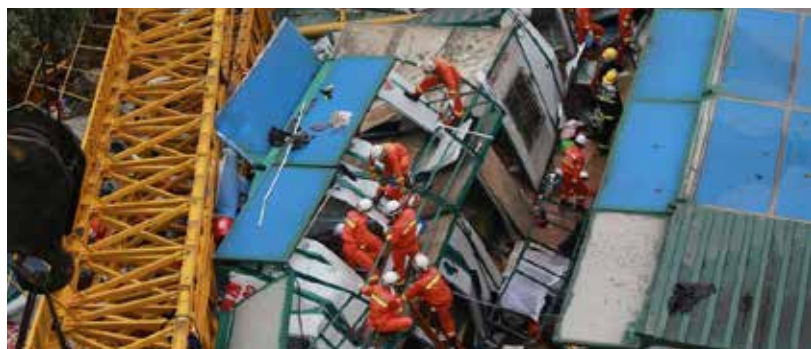
Etikrådet för sedan 2017 en dialog med China Communications Construction Company (CCCC). Dialogen inleddes efter rapporter om flera allvarliga arbetsolyckor med dödlig utgång. Den handlar bland annat om två krankollapsar som orsakade 25 dödsfall och många fler skadade. Etikrådets mål är att få till en konstruktiv dialog i syfte att CCCC ska öka säkerhetsåtgärderna i sin verksamhet.

2016 dödades, enligt media, 18 personer och mer än 20 andra skadades på en byggarbetsplats i Dongguan, Kina, som ägs av ett dotterbolag till

CCCC. Orsaken till olyckan uppges vara kraftiga vindar som ledde till att en kran kollapsade på en byggnad där nästan 140 byggnadsarbetare befann sig. 2017 inträffade en annan olycka med dödlig utgång på CCCC:s byggarbetsplats i Guangzhou, Kina. Sju personer dödades och två andra skadades, också denna gång på grund av en kollapsad kran. Lokala myndigheter avbröt alla byggprojekt i staden och inledde en undersökning om orsaken till olyckan.

Under 2018 har vissa förbättringar noterats. Dessa inkluderar införandet av en checklista för riskidentifiering vid byggprojekt och av ett ledningssystem för säkerhet som utvecklats av företagets säkerhetschef och säkerhetskommitté.

Trots dessa förbättringar måste det fortfarande vidtas ytterligare åtgärder bland annat förbättringar avseende säkerhetsrutiner, uppföljning av dessa och transparens om vilka processer som tillämpas för att förhindra allvarliga olyckor. Etikrådets dialog kommer att fokusera på att uppmana företaget till ökad transparens i rapporteringen och till att förbättra och utöka policyerna så att de lever upp till internationell standard.

Korruption och säkerhetsbrister hos kinesiskt järnvägsbolag

Fakta

Dialog: Tidsbegränsad dialog inledd 2017

Region: Kina

Ämne: Hälsa och säkerhet, Korruption

FN:s globala hållbarhetsmål:

Dialogen med China Railway Group (CRG) inleddes 2013 efter rapporter om återkommande dödsolyckor hos dotterbolag till CRG. Den senaste olyckan inträffade 2017. Det finns också anklagelser om korruption vad gäller offentliga anbud i Kina. Trots att CRG vidtagit en del förbättringsåtgärder finns det fortfarande brister som bör åtgärdas i företagets arbete med anti-korruption och säkerhet.

CRG hade huvudansvaret vid byggandet av Lanxin-järnvägen i Kina där två allvarliga arbetsolyckor inträffade under 2011 respektive 2012 med 20 döda som följd. Genom företagets dotterbolag kan CRG kopplas till överträdelser av riktlinjer för hälsa- och säkerhet, vilket ledde till att olyckorna inträffade.

Utöver brister gällande säkerhet så rapporterade media under 2014 att det fanns indikationer på att CRG mutat statliga tjänstemän i syfte att få vissa kontraktsuppdrag under åren 2005–2011. Dock finns inga publika domar, eftersom rättegångarna inte var offentliga. CRG förnekar att de varit inblandade i någon form av korruption.

Under 2017 inträffade två allvarliga arbetsplatsolyckor. I maj dog sex personer efter att en

kran kollapsat på en byggarbetsplats tillhörande ett dotterbolag till CRG, Railway No.10 Engineering Group, i Jinan City i Shangdong-provinsen i Kina. I juni kollapsade Sigiribron i Kenya innan den var färdigbyggd och skadade 27 personer. Bron byggdes av CRG:s dotterbolag COVEC.

Arbete för ökad transparens i rapporteringen

Under påverkansdialogen med CRG har företaget hävdade att det förbättrat sina processer och riktlinjer för riskbedömning samt hälsa och säkerhet, liksom anställdas utbildning vad gäller säkerhet. Det är fortsatt svag transparens i företagets rapportering om vilka åtgärder som vidtagits för att minska risken för korruption.

Under 2018 fortsatte Etikrådet dialogen med CRG och skickade bland annat ett investerarbrev som betonade oron rörande riskerna för korruption och hälsa och säkerhet. Brevet framhåller vikten av ett väl fungerande anti-korruptionsarbete och att riktlinjer, kopplade till företagets hälsa och säkerhetspolicy, tillämpas. Etikrådet uppmanade företaget att bli mer transparent i sin rapportering om hur det arbetar med ovan nämnda områden.

Proaktiva dialoger

Etikrådets proaktiva dialoger stöder företags arbete med hållbarhetsutmaningar i syfte att förhindra allvarliga incidenter.

Dialogerna handlar om att stötta företag att lösa olika miljöutmaningar och sociala utmaningar, förbättra interna processer och öka transparensen i arbetet. Ökat hållbart värdeskapande bidrar både till att företag blir bättre investeringar och till god finansiell avkastning på lång sikt.

Flera av de utmaningar som Etikrådet diskuterar med företag härrör ofta från svag lagstiftning inte sällan i kombination med bristande självreglering i branschen. Ramverk och villkor för hur företag bedriver sin verksamhet bestäms inte av investerare utan av regeringar, andra politiska institutioner och tillsynsmyndigheter. Enkla svartvita lösningar finns sällan för många av de utmaningar företag har att hantera.

Under 2018 ledde Etikrådets strategiska arbete till att fyra fokusområden infördes för de proaktiva dialogerna:

- Klimat – Parisavtalet om klimat
- Miljö – biologisk mångfald och vatten

- Mänskliga rättigheter – barn- och tvångsarbete samt hälsa och säkerhet
- Affärsetik – anti-korruption och ansvarsfullt företagande

Etikrådets prioritering och val av fokusområden för sina proaktiva företags- och branschdialoger tar hänsyn till bland annat finansiella risker och möjligheter samt till allmänhetens förtroende för AP-fondernas och Etikrådets verksamheter. Bidragande till arbetet var också resultatet och analysen av de dialoger om hållbarhet och väsentlighet som hölls i en workshop hösten 2017 med representanter för Etikrådets och AP-fondernas intressenter.

Följande sidor presenterar ett antal av Etikrådets proaktiva dialoger.

FOKUSOMRÅDE: MILJÖ – BIOLOGISK MÅNGFALD

Arbete för att skydda bin

De senaste åren har forskning i allt högre utsträckning visat att det finns ett samband mellan användningen av bekämpningsmedel som innehåller neonicotinoider och att antalet bin minskar. Genom dialog med olika aktörer vill Etikrådet få en djupare kunskap om situationen och med målet att kunna bidra till att lösa utmaningen med att skydda världens viktigaste pollinerare.

Fakta

Dialog: Proaktiv

Fokusområde: Miljö

Region: Globalt

FN:s globala hållbarhetsmål:

Pollinering är en viktig ekosystemtjänst som är nödvändig för växters reproduktion. Den möjliggör cirka 35 procent av den globala produktionen av odlade grödor. I USA används honungsbiet för pollineringen av cirka 80 procent av alla växtodlingar och beräknas bidra med 20 miljarder dollar till den amerikanska ekonomin.

Forskning kopplar insektsgift till bidöd

Forskning har visat att bekämpningsmedel mot skadeinsekter också kan orsaka att bin dör. Neonicotinoider är en typ av insektsgift som slår ut insekters centrala nervsystem och används som bekämpningsmedel mot skadeinsekter. Dessa effektiva nervgifter tros också skada binas centrala nervsystem och orsaka bland annat onormal nervstimulans, desorientering och blockerade receptorer. Nervskadorna är obotliga och påverkar biets beteende, hur det letar efter föda och hur det navigerar. Detta kan leda till att biet dör.

Bayer och Syngenta är två av de största tillverkarna av produkter som innehåller neonicotinoider. I september 2018 kom rapporter från nya studier som visade att bekämpningsmedel med glyfosat, såsom Bayers produkt Roundup, skadar binas tarmflora genom att förstöra ett specifikt enzym. Negativa effekter är bland annat att biets larver växer långsammare och att arbetsbina senare kan dö när de exponeras för vanliga bakterier.

Etikrådet hade en diskussion om detta med Bayer i augusti 2018. Företaget ifrågasatte då

den vetenskapliga forskningen om orsakerna till nedgången i antalet bisamhällen och hävdade att även om antalet bisamhällen har minskat så minskar inte mängden bin. Bayer hävdar att nedgången i antalet bisamhällen främst beror på att Varroakvalstret kommit till Europa och att europeiska bin inte har någon naturlig immunitet mot kvalstret. Varroakvalstret orsakar bland annat deformerade vingar hos bina och om många bilarver drabbas av kvalstret kan det orsaka ett helt bisamhälles död.

Vägledning om praktiska åtgärder

Under 2019 planeras ytterligare möten med två av de organisationer som är emot att insektsgifter och bekämpningsmedel innehållande neonicotinoider används, The Soil Association i Storbritannien och The Intergovernmental Science-Policy on Biodiversity and Ecosystem Services (IPBES). Etikrådet vill få en djupare förståelse för den vetenskapliga forskningen och nivån på vetenskaplig granskning samt få vägledning om vilka praktiska åtgärder som tillverkarna skulle kunna vidta.

Det bör noteras att de insektsgifter och bekämpningsmedel som är i fokus har betydande marknadsandelar och att de sannolikt också har haft stor positiv påverkan på livsmedelsproduktionen globalt.

När ovan nämnda möten hållits avser Etikrådet träffa Bayer igen för att fortsätta diskussionen om bland annat de två produkter som nu anklagas för att skada världens viktigaste pollinerare.

Fokus på vattenfrågan

Vatten är en naturresurs som redan idag är en bristvara på många ställen och efterfrågan på vatten förväntas öka i framtiden. Vattenbrist beror bland annat på en växande befolkning globalt och på klimatförändringar. Det är nödvändigt att säkerställa tillgången till färskvatten av god kvalitet.

Fakta

Fokusområde: Miljö
Region: Globalt
FN:s globala hållbarhetsmål:

Jordbruket förbrukar störst andel av det färskvatten som finns i världens sjöar, floder och grundvatten. Ungefär 70 procent av världens färskvattenförbrukning går till bevattning av jordbruk, över 20 procent används av industrier och resten används av hushåll. Mestadels är jordbruk beroende av regn och inte av bevattning. Globalt är 60 procent av alla spannmålsgrödor helt beroende av regn, medan 40 procent är helt eller delvis beroende av bevattning.

Varmare klimat, förändrade vädermönster och ökad befolkningsmängd ställer nya krav
Färskvatten är en lokal resurs som är dyr att transportera. Varmare klimat, förändrade vädermönster och ökad befolkningsmängd ökar belastningen på lokala vattenresurser och kräver bättre hushållning av vatten. Traditionellt har företag inom jordbrukssektorn satsat på att hantera den direkta vattenförbrukningen i sin verksamhet. Ett litet antal företag har också arbetat med att förstå och hantera

vattenriskerna i hela leverantörskedjan. Med tanke på utmaningarna krävs en helhetssyn för att förstå risker och möjligheter och för att kunna hantera företags direkta och indirekta sötvattenförsörjning.

Investerarsamarbete för bättre vattenförvaltning

Ett investerarsamarbete genom Principles for Responsible Investment (PRI) har under flera år arbetat för en ökad förståelse av företags beredskap och vattenförvaltning. Investerarsamarbetet har arbetat för ökad dialog mellan företag och investerare om vattenfrågor.

Under 2018 deltog Etikrådet i den andra fasen av samlingsprojektet. Den fokuserar på att inleda dialog med de företag som valde att inte svara under projektets första fas. Etikrådet ansvarar för kontakterna med två företag och har påbörjat dialoger där vattenfrågor diskuteras. Etikrådet kommer att fortsätta dialogarbetet under 2019.

En utmaning i frånvaro av global reglering

Etikrådet arbetar med målet att förbättra företags klimatrapportering. 2018 förde Etikrådet tillsammans med en grupp investerare en dialog med Shell. Dialogen var en del av AP-fondernas övergripande deltagande i investerarsamarbetet Climate Action 100+.

Fakta

Fokusområde: Klimat

Region: Globalt

FN:s globala hållbarhetsmål:

Risker med klimatförändringar och bedömningar av hur levnadsförhållanden på jorden kommer att försämrats vid olika förväntade temperaturökningar har beskrivits i många rapporter. En viktig slutsats är att klimatförändringar, oavsett, kommer att ha en stor negativ påverkan på samhällen, företag och liv samt därmed också på framtida pensioner.

För att kunna mildra klimatförändringarna är det viktigt att alla aktörer - politiker, företag, investerare och civilsamhället - samarbetar. En utmaning för världens politiska system och regeringar är förmågan att samarbeta i syfte att skapa tydliga, effektiva, långsiktiga och helst harmoniserade regleringar som stöder en snabb och ordnad omställning till ett globalt lågfossilt samhälle.

AP-fonderna har under flera år arbetat med olika investeringsstrategier för att minska klimatriskerna i sina tillgångar. Etikrådets arbete med att hejda klimatförändringarna handlar om att påverka företag till att höja sina ambitioner och vara transparenta med sitt klimatarbete, stödja och delta i internationella

projekt samt att påverka beslutsfattare att ta större hänsyn till klimatfrågan.

Climate Action 100+

AP-fonderna deltar i investerarsamarbetet Climate Action 100+. Det är ett femårigt samarbete som drivs av investerare för att systematiskt påverka företag som har stora växthusgasutsläpp till att minska dessa. Samarbetet fokuserar också på företag i den globala ekonomin som har stora möjligheter att bidra till en global energiomställning och bidra till att målen för Parisavtalet uppnås.

AP-fonderna, tillsammans med flera av världens största investerare, uppmanar företag att förbättra sin bolagsstyrning rörande klimatutmaningar, minska utsläpp och stärka den klimatrelaterade redovisningen med data i publika rapporter. Företag med vilka AP-fonderna för dialoger är bland annat Volvo, Petrobras, National Grid, Engie, Daimler och Volkswagen.

Etikrådet inledde under 2018, tillsammans med en liten grupp investerare, en dialog med oljebolaget Shell. Dialogen är en del av AP-fondernas engagemang i Climate Action 100+. Shell har antagit ett offentligt långsiktigt mål att minska koldioxidavtrycket för de produkter företaget säljer. Målet är att nettoutsläppen från sålda energiprodukters hela livscykel nära ska halveras till 2050 och minska med 20 procent till år 2035.

Efter investerargruppens engagemang med Shell har företaget beslutat att också fastställa kortsiktiga mål för sina koldioxidutsläpp. Dessa mål kommer att uppdateras varje år och gälla för de kommande tre eller fem åren. Denna process är planerad att starta 2020. I planen ingår att Shell ska koppla målen till ledningsgruppers och seniora ledande befattningshavares ersättningar. Detta är dock något som Shells aktieägare måste rösta om vid årsstämman 2020.

Slutligen har Shell åtagit sig att göra en översyn av företagets medlemskap i olika lobbygrupper. Anledningen är att vissa av lobbygrupperna eventuellt kan arbeta emot Parisavtalets andemening. Att den här typen av överenskommelser kan komma till stånd måste ses som en framgång. De närmaste åren är avgörande vad gäller oljebolagets hantering av klimatrisker både på kort och lite längre sikt.

FOKUSOMRÅDE: KLIMAT, MILJÖ, MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER, AFFÄRSETIK

Palmolja - en råvara med stora utmaningar

Palmolja är den mest använda vegetabiliska oljan i världen och är en viktig råvara i olika konsumentvaror som bland annat kosmetika, godis, tvål, tvättmedel, bröd och kakor. Det är också en råvara med stora utmaningar när det gäller klimat, miljö och sociala aspekter. Etikrådet deltar i ett investerarsamarbete som arbetar för hållbar produktion av palmolja.

Fakta

Fokusområde: Klimat, Miljö, Mänskliga rättigheter, Affärsetik
Region: Indonesien, Malaysia
FN:s globala hållbarhetsmål:

Palmolja är en viktig råvara för flera företag i AP-fondernas portföljer. I palmoljeproducerande länder erbjuder denna industri nya intäktskällor och möjlighet till förbättrad levnadsstandard. Palmoljeodlingar drivs i hög grad genom småskaliga jordbruk och av familjeföretag, i till exempel Indonesien utgör dessa cirka 40 procent av landets palmoljeproduktion.

Industrin förknippas med stora utmaningar bland annat hur småskaliga jordbruk ska uppmuntras till att förbättra sina produktionsmetoder liksom hur spårbarhet av palmoljefrukt ska uppnås genom leverantörskedjan. Ett vanligt sätt att öka produktionen är att öka plantagearealen genom avbränning av skog. Skogsbränderna bidrar till den globala uppvärmningen och till att regnskogen, som är en globalt viktig växthusgassänka, förstörs. Dessutom bidrar markberedningen ofta till ytterligare utsläpp av växthusgaser. Avskogningen medför en minskad biologisk mångfald.

Låg betalningsvillighet för certifierad hållbar palmolja

Hållbar produktion kräver kunskap och investeringar. För att andelen certifierad hållbar palmolja ska öka krävs att befintliga palmoljeodlingar sköts mer effektivt liksom att det finns en efterfrågan och betalningsvilja för hållbart odlad palmolja. Tyvärr är efterfrågan på certifierad hållbar palmolja relativt låg. Den största efterfrågan kommer från Europa följt av USA. Det är låg efterfrågan på hållbar

palmolja i Indien och Kina och dessa två länder köper upp nära hälften av den globala produktionen av palmolja.

Hållbarhetsarbetet utvecklas

De senaste åren har flera stora globala börsnoterade företag arbetat med att utveckla sina policier, system och processer för att kunna producera palmolja mer hållbart. Arbetet omfattar åtaganden att inte bidra till avskogning eller odla på torvmark liksom att förbättra hanteringen av eventuella incidenter i verksamheten samt öka transparensen i rapporteringen. Utmaningarna är många till exempel att öka användningen av bra metoder som kartlägger och kategoriserar marks bevarandevärde.

Etikrådet är medlem i ett investerarsamarbete som samordnas av branschorganisationen Principles for Responsible Investment (PRI). Samarbetet arbetar för ökad hållbarhet i produktionen av palmolja. 2018 reste företrädare för PRI och flera globala investerare, däribland Etikrådet, till Indonesien och Malaysia för att på plats ha möten med företag, frivilligorganisationer, lokala myndigheter, lokala investerare och banker. Möjligheterna och utmaningarna med finansieringen av palmoljeproducenter diskuterades med bankerna för att påverka dem att stödja en mer hållbar produktion av palmolja. Etikrådet kommer att fortsätta arbetet för en hållbar palmoljeproduktion.

FOKUSOMRÅDE: MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER – BARN- OCH TVÅNGSARBETE SAMT HÄLSA OCH SÄKERHET

Mänskliga rättigheter är ett av Etikrådets fokusområden

I både proaktiva och reaktiva dialoger håller Etikrådet företag ansvariga genom påverkansdialoger. Dialogerna syftar till att stödja förbättringar i företags hållbarhetsarbete bland annat av företags policyer, tillämpningen av policyerna och hur arbetet följs upp liksom främjandet av en transparent rapportering av bland annat mänskliga rättigheter.

Fakta

FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter

Ramverket består av tre principer för att vägleda företag i deras arbete med mänskliga rättigheter. Ramverket omfattar

- staters plikt att skydda mänskliga rättigheter (Skydda)
- företags ansvar att respektera dem (Respektera)
- och ett gemensamt ansvar att åtgärda problem (Åtgärda)

Stater bär fortfarande det grundläggande ansvaret för att skydda de mänskliga rättigheterna, men FN:s vägledande principer tydliggör hur företag ska agera. Företag bör undersöka hur deras verksamhet kan påverka mänskliga rättigheter, vilket för investerare kan underlätta analysen av hur företag hanterar dessa risker och av risken för att kränkningar kan ske. Mer information finns på www.business-human-rights.org

Kraven på att företag och investerare agerar ansvarsfullt ökar. Det finns ett allt större fokus hos både företag och investerare om hur företag arbetar med mänskliga rättigheter.

Bidragande till denna trend är att flera lagstiftningar och riktlinjer för mänskliga rättigheter har skärpts, till exempel den brittiska lagen "Modern Slavery Act", den kaliforniska "Transparency in Supply Chains Act" och "Modern Slavery Bill" som det australiensiska parlamentet antog 2018. Den sistnämnda avkräver av större företag att de rapporterar publikt om sina bedömningar av risken för modernt slaveri i verksamhet och i leverantörskedjor liksom om vilka åtgärder företagen vidtagit för att hantera dessa risker.

Flera företag arbetar med hur de ska tillämpa FN:s vägledande principer i sin verksamhet. Det är en positiv utveckling som förstärks av att FN:s globala hållbarhetsmål inkluderar fattigdomsbekämpning, minskad ojämlikhet och rätten till anständigt arbete. Dessa mål knyter direkt an till respekten för och utvecklingen av mänskliga rättigheter.

Erfarenhetsutbyte för ökad medvetenhet

Under 2018 har Etikrådet, dess konsult för bolagsdialoger och de fyra AP-fonderna arbetat med hur man som investerare kan använda FN:s vägledande principer för att bedöma om företag gör tillräckligt för att hantera risker kopplade till mänskliga rättigheter och bedöma hur allvarliga dessa risker är. Etikrådet och AP-fonderna har i det arbetet haft ett projekt för erfarenhetsutbyte tillsammans med Shift, en organisation som arbetar med hur FN:s vägledande principer kan tillämpas i företag och organisationer. Syftet med projektet har varit att se hur processerna i Etikrådets verksamhet liksom i respektive AP-fonds kapitalförvaltning kan utvecklas.

Arbetet innebär bland annat att skapa och utveckla olika processer för att identifiera risken för kränkningar av mänskliga rättigheter i olika branscher och företag. Det är ett viktigt och utmanande arbete och det är nödvändigt att ha en ödmjuk inställning inför komplexiteten i arbetet. Syftet är att fortsätta bygga kunskap och samtidigt ta ställning för och bidra till en ökad medvetenhet om ansvar. Arbetet kommer att fortsätta under 2019.

Bekämpa risker i livsmedelsproduktion

Barnarbete och tvångsarbete är bland de mest allvarliga kränkningarna av mänskliga rättigheter som företag har att hantera. Etikrådet deltar i ett samarbetsprojekt som vänder sig till företag inom livsmedels- och dryckesproduktion samt detaljhandel.

Fakta

Fokusområde: Mänskliga rättigheter
Region: Globalt
FN:s globala hållbarhetsmål:

Målet för investerarsamarbetet är att identifiera risker för barn- och tvångsarbete i leverantörskedjorna hos ett urval av företag och med fokus på några högriskråvaror. Genom att proaktivt påverka dessa företag och råvaror hoppas Etikrådet kunna uppnå positiva spridningseffekter i livsmedelsindustrin.

2017 uppskattades det finnas över 150 miljoner barnarbetare globalt och av dessa bedömdes över 70 procent arbeta inom jordbruket. Människor utsatta för tvångsarbete bedömdes uppgå till 25 miljoner, varav cirka 11 procent inom jordbruk och fiske. Det är därför mycket relevant att adressera problem med barn- och

tvångsarbete i livsmedelsindustrins leverantörskedjor.

Etikrådet har arbetat med specifika företagsdialoger rörande barn- och tvångsarbete under många år till exempel i palmolja- och kakaoindustrin. I detta nya samarbetsprojekt kommer dialoger föras med en vidare krets av företag och handla om flera olika råvaror. Dialogerna utgår från tidigare påverkansdialogers erfarenheter och lärdomar. Målet är att företagen ska förbättra sitt arbete, vilket i förlängningen kan bidra till att höja nivån för god praxis i industrin.

Migrantarbetare

Samarbetsprojektet avser också att adressera migrantarbetares utsatthet och risk för att drabbas av tvångsarbete på grund av språkbarriärer, integrationsutmaningar och begränsad lokal kunskap och stöd. Enligt Internationella arbetsorganisationen (ILO) utnyttjas cirka ett av fyra offer för tvångsarbete utanför sitt hemland.

Levnadslön

Investerarsamarbetet förespråkar levnadslön för småbrukare och plantagearbetare. Med levnadslön menas den inkomst som krävs för att arbetaren ska kunna försörja sig själv och hans/hennes familj. Jordbrukare och jordbruksarbetare som får en levnadslön är mer benägna att skicka sina barn till skolan. De har större möjlighet att över tid säkra tillgången till mat åt sina familjer och i allmänhet förmår de att undkomma fattigdom.

Det proaktiva projektet är ett globalt samarbete mellan investerare, initierat av de svenska investerarna AP7 och Öhmans och samordnat av GES, och är exempel på ett samarbete som syftar till att stärka och åstadkomma förbättringar som stöder en hållbar utveckling.

Under 2018 inleddes dialoger med tjugo företag. Fokus låg på att upprätta konstruktiva dialoger och att göra en jämförelsestudie mellan företagen om hur de arbetade. Särskilt fokus lades på högriskråvaror som kaffe, ris, socker, te och tomater. Dialogerna handlar om företagets policyer för mänskliga rättigheter, processer för uppföljning och proaktiv riskminimering samt hur företagen samarbetar med olika intressenter. Studien kommer att uppdateras två gånger per år och följa företagets utveckling under projektets löptid.

Främja ansvarsfull utvinning av kobolt

Under 2018 fortsatte Etikrådet och flera andra investerare att i samarbete driva dialoger med 15 företag inom elektronik- och bilindustrin om deras råvaruförsörjning av kobolt. Dialogerna har pågått sedan 2016 och bland de 15 företagen ingår Dell, Apple, HP och Microsoft, men även företag inom transportsektorn som Daimler och Volkswagen.

Fakta

Fokusområde: Mänskliga rättigheter
Region: Demokratiska Republiken Kongo
FN:s globala hållbarhetsmål:

Kobolt är en viktig råvara som möjliggör omställningen till ett lågfossilt samhälle. Kobolt finns i litiumjonbatterier och används bland annat i elbilar, mobiltelefoner, bärbara datorer och andra hushållsprodukter.

Kobolt säljs ofta via en komplex leverantörskedja som startar i Demokratiska Republiken Kongo, där mer än hälften av världens kobolt utvinns. Allvarliga systematiska kränkningar av mänskliga rättigheter inklusive barnarbete är vanligt. Efterfrågan på mineralet kobolt förväntas fortsätta att öka under kommande år.

Förväntansdokument publicerat av investerarna

Hösten 2018 införlivades investerarsamarbetet i organisationen Principles for Responsible Investment (PRI). I samband med det publicerades ett förväntansdokument, som baseras på investerargruppens arbete de senaste åren och som kort beskriver situationen i Demokratiska Republiken Kongo där koboltet utvinns. Dokumentet beskriver bland annat investerarnas förväntningar på företagen och vilka utmaningar de identifierar.

Tre huvudområdena för investerarnas förväntningar om ansvarsfulla inköp av kobolt är:

- 1) Företagen ska löpande göra riskbedömningar och granska hur mänskliga rättigheter efterlevs
- 2) Vidta åtgärder
- 3) Delta i samarbetsinitiativ.

En utmaning som investerarna är oroad över är att vissa företag har stoppat eller har övervägt att helt stoppa inköp från småskaliga gruvor. Ett sådant inköpsstopp skulle kunna få stora negativa effekter på lokalbefolkningens möjligheter att försörja sig.

Apple anses vara ett av de ledande företagen i att hantera dessa hållbarhetsutmaningar. Företaget har identifierat alla sina smältverksleverantörer av kobolt och låter genomföra externa revisioner av dem. Företaget har specifikt inkluderat kobolt i sin underleverantörspolicy. Apple är en aktiv medlem i de mest relevanta bransch-samarbetena - Responsible Minerals Initiative (RMI) och Cobalt Initiative (RCI) och bidrar där med expertis. Företaget har bidragit finansiellt till forskning som syftar till att bättre förstå utmaningarna med utvinning av kobolt i Demokratiska Republiken Kongo. Apple publicerar också rapporter som ger uppdateringar om hur företagets arbete med kobolt utvecklas.

Dialogerna ska fortsätta tillsammans med PRI

Under 2018 var Etikrådet engagerat i dialoger med Daimler. Hösten 2018 publicerade Daimler en ny policy för mänskliga rättigheter vilken specifikt nämner kobolt och riskerna i leverantörskedjan. Under 2018 deltog Daimler i Responsible Cobalt Initiative. Under 2019 kommer Etikrådet tillsammans med PRI fortsätta arbetet rörande mänskliga rättigheter och kobolt.

Etikrådet talar vid OECD-forumet i Genève

Trycket är stort kring utmaningarna med kobolt och hur mineralen utvinns. Många organisationer arbetar aktivt för att förbättra situationen kring gruvorna i Demokratiska Republiken Kongo.

Under våren deltog Etikrådet som talare vid OECD:s forum i Genève rörande hållbara leverantörskedjor av mineraler och med en särskild inriktning på Demokratiska Republiken Kongo. Det är uppenbart att det kommer att krävas långsiktigt och tålmodigt arbete för att lösa problemen.

FOKUSOMRÅDE: MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER – BARN- OCH TVÅNGSARBETE SAMT HÄLSA OCH SÄKERHET

Samarbete mot barnarbete vid kakaoodlingar

Över 100 miljoner barnarbetare beräknas arbeta inom jordbruk globalt. Två miljoner av dessa barnarbetare uppskattas jobba inom kakaoodling i Elfenbenskusten och Ghana, de två länder som globalt producerar mest kakao. Etikrådet har under många år deltagit i ett investerarsamarbete för att bekämpa barnarbete vid kakaoodlingar.

Fakta

Fokusområde: Mänskliga rättigheter

Region: Västafrika

FN:s globala hållbarhetsmål:

Cirka 70 procent av världens kakaoböner produceras i Elfenbenskusten och Ghana. Bönorna odlas vanligen i familj jordbruk och hanteras sedan i en komplex leverantörskedja. På grund av detta hävdar de flesta stora aktörer att det är svårt att få kontroll över hela leverantörskedjan.

Eftersom problemet med barnarbete är utbreddt och berör hela branschen deltar Etikrådet i ett samarbetsprojekt mellan investerare, vilket vänder sig till flera av de största kakao- och chokladtillverkarna i världen. Samarbetsprojektet samordnas av Etikrådets konsult för bolagsdialoger. 2017 när en första publik rapport om investerarnas förväntningar på företagen publicerades, så stöddes rapporten av mer än 60 institutionella investerare från olika länder.

Under 2018 har dialogerna med företagen i branschen fortsatt. En uppföljningsrapport till 2017 års rapport har bekräftat att betydande framsteg skett i kakaoodlande samhällen under det senaste året. Det gäller bland annat utbyggnaden av system för övervakning av förekomsten av barnarbete och av de åtgärder som vidtas för att minska barnarbete så kallade Child Labour Monitoring and Remediation Systems (CLMRS). CLMRS har anammats som praxis bland de större kakao- och chokladföretagen.

Bekämpa fattigdom genom levnadslöner

För att bekämpa fattigdom, vilket är en grundorsak till att barnarbete förekommer, fokuseras dialogerna på bland annat levnadslöner för

kakaoodlande bönder. Med levnadslön menas den inkomst som krävs för att bonden ska kunna försörja hans/hennes familj. I den senaste rapporten konstaterades att nuvarande insatser för att uppnå levnadslöner för kakaobönder har gett ett blandat resultat.

Kakaopriset föll till en mycket låg nivå mot slutet av 2016 och låg kvar på en låg nivå under hela 2017. 2018 återhämtade sig priset något, men på en fortsatt låg nivå. Trots denna utmanande verklighet för kakaobönder så finns det idag en bättre förståelse för behovet av levnadslöner än jämfört med tidigare och ansträngningar för att främja levnadslöner görs av både företag i branschen och av andra.

Nyligen genomförda studier har gett viktiga data om de faktiska nivåerna för bönders inkomster och levnadslöner i kakaoodlande samhällen. En studie visar till exempel att en bonde på Elfenbenskusten i genomsnitt tjänar 37 procent av en levnadslön. Fler studier pågår och kakaobranchen själv har ett stort fokus på frågan.

Etikrådets mål är att konkreta åtgärder vidtas och att barnarbete i kakaoodlingar minskar för att på sikt inte alls förekomma. Etikrådet kommer att fortsätta dialogerna med kakao- och chokladföretagen och förespråka ytterligare spridning av CLMRS. Etikrådet kommer också driva på att företagen ökar ansträngningarna för att kakaobönder ska kunna försörja sig på sin kakaoodling och tjäna en levnadslön.

FOKUSOMRÅDE: KLIMAT, MILJÖ, MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER, AFFÄRSETIK

Krav på ökad hållbarhet i tillväxtmarknader

Etikrådet deltar sedan flera år tillbaka i ett proaktivt samarbete för ökad hållbarhet i tillväxtmarknader. Dialoger förs med företag i över femton olika tillväxtmarknader och handlar både om hållbarhetsrisker och -möjligheter vad gäller miljö och socialt ansvar.

Fakta

Fokusområde: Klimat, Miljö, Mänskliga rättigheter, Affärsetik
Region: Globalt, omfattar de 100 största globala företagen i olika branscher.

FN:s globala hållbarhetsmål:

Sedan initiativet startade 2009 har Etikrådets konsult för bolagsdialoger genomfört mer än 600 fysiska möten med företag på deras hemmamarknader. Alla möten har målet att driva positiva förändringar genom en konstruktiv dialog. Etikrådet deltar själv aktivt i 15 av dessa företagsdialoger. Företagen kommer bland annat från Brasilien, Kina, Filippinerna, Ryssland, Sydkorea och Thailand.

Från knapphändig information till transparent och systematisk rapportering

En företagsdialog där Etikrådet deltar är med det filippinska fastighetsutvecklingsbolaget Ayala Land. Totalt har det hållits fyra möten på plats i Manila med Ayala Land

Vid det första mötet, 2013, var företagets publika information om hur det arbetade med hållbarhet mycket begränsad. Investerarmötet var Ayala Lands första någonsin som enbart hade fokus på hållbarhet. Ayala Land hävdade vid mötet att olycksfrekvensen i företaget var nära noll. Säkerhetsstatistiken rapporterades dock inte publikt. En så låg olycksfrekvens är osannolik i ett byggföretag verksamt i Filippinerna med tusentals anställda och underleverantörer och i ett land där många arbetare är lågutbildade. Därför fokuserades företagsdialogen inledningsvis på att företaget skulle förbättra transparensen och rapporteringen om hållbarhet liksom på att företaget skulle utveckla effektivare riskbedömnings- och ledningssystem.

Ayala Land var positiva till dialogen och till att få återkoppling på sitt hållbarhetsarbete.

Företaget har därefter väsentligt utökat informationen till investerare. Företaget har också börjat arbeta mer systematiskt med säkerhet och andra hållbarhetsutmaningar liksom med att adressera klimatfrågan. Säkerhetsstatistiken är nu publik och på mötena med företaget förs ingående diskussioner om dess olycksförebyggande arbete.

Förutom sitt fokus på säkerhet har Ayala Land också ett stort fokus på klimatförändringar och har tagit fram ett progressivt program för hur företagets kommersiella fastigheter ska bli koldioxidneutrala till år 2022. Företaget har identifierat tre strategier för att minska koldioxidutsläpp: tillhandahålla passivt kyllda utrymmen, byta till förnybar och ren energi samt plantera och skydda skog.

Engagemanget i tillväxtmarknader fortsätter

Omfattningen av det proaktiva samarbetsprojektet på tillväxtmarknaderna, där Etikrådet deltar, fortsätter att expandera. 2018 utvärderades varje företag mot FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter och påverkansdialogerna med företagen matchades även mot FN:s globala hållbarhetsmål.

Proaktiva påverkansdialoger med företag om hållbarhetsrisker är i linje med de förväntningar som finns i OECD:s riktlinjer för institutionella investerare. Etikrådet kommer att fortsätta sitt proaktiva engagemang med företag i tillväxtmarknader.

Transparens bekämpar korrupktion

Affärsetik - anti-korrupktion och ansvarsfullt företagande - är ett av Etikrådets fyra fokusområden. Anledningen är enkel, korrupktion undergräver bra bolagsstyrning, ansvarsfullt företagande och samhället i stort, men att lösa problemet är svårt. Arbetet med att bekämpa korrupktion är och förblir en viktig hållbarhetsfråga för Etikrådet.

Fakta

Fokusområde: Affärsetik
Region: Globalt
FN:s globala hållbarhetsmål:

Etikrådet för dialoger med ett stort antal företag och i princip alla proaktiva dialoger inkluderar hur företaget arbetar med anti-korrupktion. Olika former av korrupktion är vanligt förekommande risker för de flesta företag. Korrupktion snedvrider sund konkurrens och undergräver tillgångsvärden. Det är viktigt att företag arbetar aktivt med att minska risken för korrupktion i verksamheten.

Korrupktion är utbredd i många länder och branscher. Den är mycket skadligt för samhällen, eftersom den undergräver människors förtroende för politiska och ekonomiska system, institutioner och ämbetsmän, tjänstemän och politiska ledare.

Anti-korrupktionsarbete är en utmaning, för både företag och de samhällen där företagen verkar, då korrupktion till sin natur ofta sker i det fördolda och är svårt att upptäcka och förhindra.

Målet för Etikrådets dialoger om korrupktion är att företagen ska stärka sitt anti-korrupktionsarbete. Verktyg för att minska och förebygga korrupktion är bland annat att öka transparensen, använda visseblåsarkanalet och förbättra uppföljningen av företagets interna regler (compliance).

Nytt investerarsamarbete startar 2019

Under 2018 har Etikrådet arbetat för att få till stånd ett investerarsamarbete med fokus på anti-korrupktion. Det samarbetsprojektet har uppstart 2019.

Under de senaste decennierna har flera globala ramverk såsom FN:s Global Compact, FN:s konvention mot korrupktion, OECD:s konvention om bekämpande av bestickning av utländska offentliga tjänstemän i internationella affärsförhållanden samt omfattande nationell lagstiftning kommit på plats för att bekämpa korrupktion. Många insatser mot korrupktion har också initierats, vilket skapat möjligheter till erfarenhetsutbyten kring god praxis och gemensamma åtaganden för att bekämpa korrupktion. Trots dessa ansträngningar fortsätter dock allvarliga anklagelser om företags inblandning i korrupta aktiviteter att skapa skandaler.

Varje år beräknas korrupktion minska BNP globalt med över 5 procent. Det är negativt för både regeringar och samhällen liksom det är dyrt och skadligt för företagen och för de som investerar i företag.

Att bedöma företags arbete med anti-korrupktion

Som utgångspunkt för att bedöma företags arbete med anti-korrupktion kan till exempel följande indikatorer användas:

- Uppförandekod för alla anställda och styrelseledamöter
- Uppförandekod för leverantörer
- Uppförandekod för agenter
- Uttalande om nolltolerans av korrupktion
- Anställdas möjlighet att rapportera anonymt
- Förbud mot repressalier vid rapportering
- Krav på regler för gåvor, gästfrihet, resor
- Införande av utbildningsprogram
- Stöd till ledande befattningshavare
- Regelbunden översyn av arbetet mot korrupktion
- Redovisning av politiska bidrag
- Förbud mot "smörjmedel" (på engelska "facilitation payments" det vill säga när en mindre summa betalas till en offentlig tjänsteman för att skynda på ett beslut eller en process)

ETIKRÅDET

2018 i korthet

Etikrådet deltog i mer än 330 dialoger, både reaktiva och proaktiva, med företag över hela världen. Dialogerna handlade om mänskliga rättigheter, klimat, korruption, miljö och andra hållbarhetsutmaningar och fördes med företag i olika branscher.

Dialoger handlar ofta om mer än ett hållbarhetsområde. Många dialoger resulterar i positiva förändringar och förbättringar hos företagen.

Etikrådet beslöt, som ett resultat av sitt strategiarbete, att fokusera sina proaktiva dialoger till fyra hållbarhetsområden:

- Klimat – Parisavtalet om klimat
- Miljö – biologisk mångfald och vatten
- Mänskliga rättigheter – barn- och tvångsarbete samt hälsa och säkerhet
- Affärsetik – anti-korruption och ansvarsfullt företagande

Etikrådet och dess engagemangskonsult GES (nu Sustainalytics) arbetade tillsammans med Shift, en människorättsorganisation, i ett projekt för erfaren-

hetsutbyte som syftade till att vidareutveckla riskbedömningsprocesser för mänskliga rättigheter, i enlighet med FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter.

Efter rekommendation av Etikrådet exkluderade AP-fonderna tre cannabisföretag – Aurora Cannabis, Canaopy Growth and Aphria. Företagen kunde kopplas till kränkningar av FN:s konventioner om narkotiska preparat genom att de tillverkar och/eller marknadsför produkter med cannabis för icke-medicinskt bruk. Etikrådet bedömde att fortsatt dialog med företagen inte skulle vara meningsfull.

FN:s mål för en hållbar utveckling är en del av ramverket

Etikrådet och AP-fonderna använder FN:s globala hållbarhetsmål som en del av ramverket för hållbarhetsarbete och förvaltningsverksamhet.

De 17 globala hållbarhetsmålen antogs 2015 av FN:s 193 medlemsländer och utgör ett globalt ramverk för att adressera världens mest angelägna hållbarhetsutmaningar. För att nå de globala hållbarhetsmålen, vilka är indelade i 169 delmål, krävs åtaganden inte bara från regeringar och bolag utan också från investerare. Målen adresserar globala utmaningar såsom klimatförändringar, ojämlikhet, miljöförstöring, fattigdom, fred och rättvisa.

De globala hållbarhetsmålen har fått stor spridning och acceptans hos både företag och investerare. Till exempel används målen som ett ramverk för hållbarhet i dialoger med företag och för att utveckla finansiella produkter.

De globala hållbarhetsmålen visar på betydelsen av hållbarhet för att uppnå en god samhällsutveckling, liksom att målen

kan stimulera till investeringar som kan bidra till lösningar av stora globala problem. Samtidigt tydliggör de globala hållbarhetsmålen vilka förutsättningar som är viktiga för att uppnå en långsiktigt hållbar utveckling.

Det finns starka affärsskäl för att investera i linje med de globala hållbarhetsmålen och för att ha en relevant och transparent hållbarhetsrapportering. De 169 delmålen behöver dock omarbetas för att enklare kunna användas av bolag och investerare. Det pågår ett arbete med att ta fram mätetal, indikatorer och metoder för att kunna granska och mäta resultaten av olika projekt, dialoger och investeringar. Företag är verksamma i olika branscher och står därför också inför olika utmaningar.

GLOBALA MÅLEN för hållbar utveckling

Etikrådets dialoger under 2018

Etikrådet deltog i dialoger med mer än 330 börsnoterade utländska bolag. En bolagsdialog handlar om hur bolaget hanterar svåra utmaningar i sin verksamhet såsom korruption, mänskliga rättigheter, arbetsförhållanden, hälsa och säkerhet, miljöföroreningar och biologisk mångfald. Genom dialog kan Etikrådet bidra till att förebygga problem, kränkningar och olyckor i olika företag och branscher.

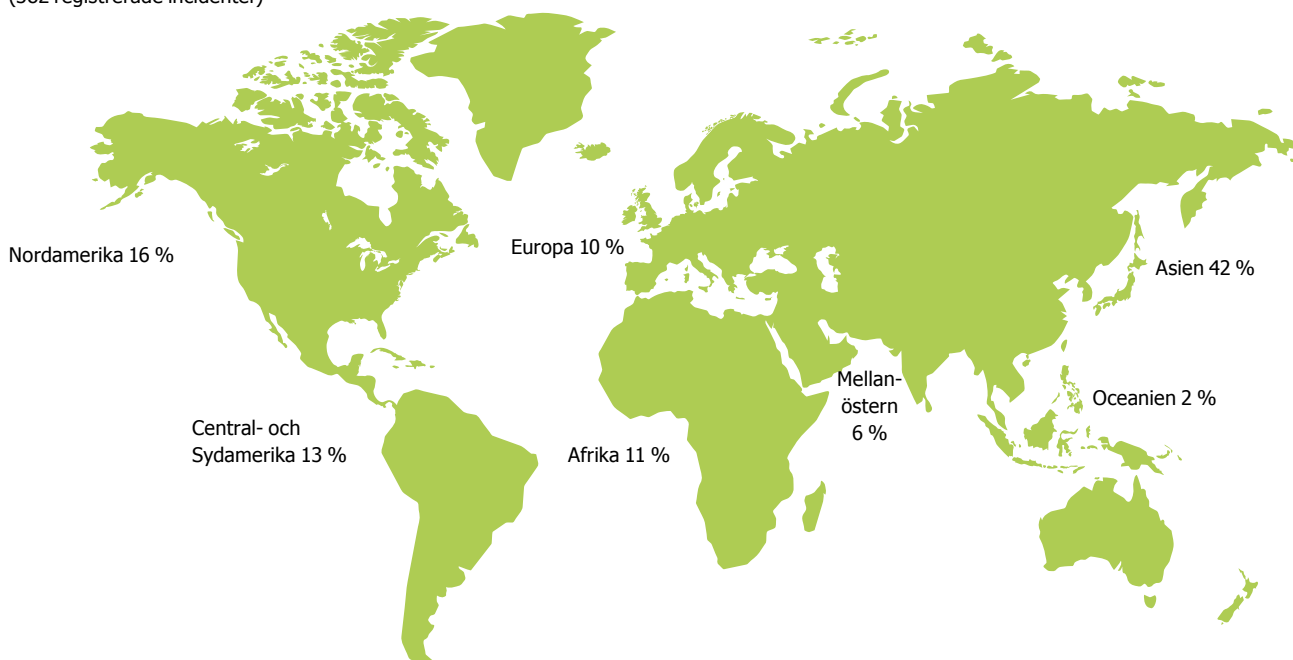
Under 2018 förde Etikrådet 45 proaktiva företagsdialoger, vilka stödde Etikrådets fyra fokusområden för hållbarhet.

Etikrådet registrerade mer än 380 incidenter i sin systematiska arbetsprocess för reaktiva dialoger. Mer än 110 reaktiva dialoger, vilka fördes kring olika incidenter, avslutades under året. Etikrådet genomförde direkta dialoger med mer än 50 före-

tag kring utvalda rapporterade incidenter där överträdelserna bedömdes vara bekräftade och väl dokumenterade. I slutet av 2018 var Etikrådet engagerat i tre tidsbegränsade företagsdialoger (JBS, Pilgrim's och China Railway Company). På Etikrådets lista över rekommenderade utslutningar fanns det, vid utgången av 2018, 16 företag.

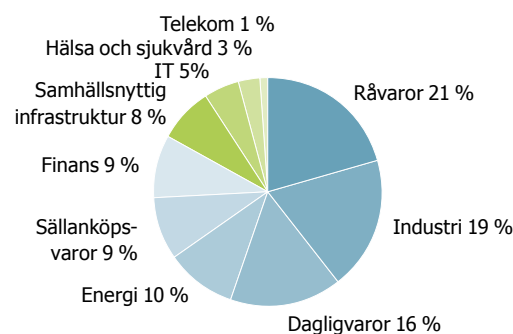
Region där incident inträffat

(382 registrerade incidenter)

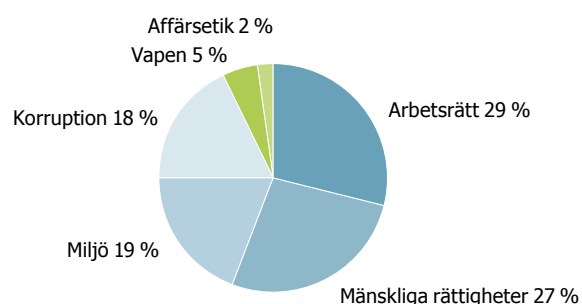
Bransch för incident

(382 registrerade incidenter)

Typ av incident

(382 registrerade incidenter)

Urval av pågående dialoger

Etikrådet för tillsammans med GES (nu Sustainalytics) dialoger med ett stort antal företag världen över. Nedan ges exempel på dialoger som pågår och på de problemområden som respektive dialog handlar om.

Bolag (urval)	Associerat med	Land där incident ägt rum
Apple	Ansvarsfull utvinning av kobolt	Demokratiska Republiken Kongo
Barry Callebout AG	Barnarbete	Ghana
Bayer	Neonikotinoider och pollinerare	Globalt
Bayer	Döljande av data om produkters toxicitet	Globalt
BHP Group	Kränkning av miljö och mänskliga rättigheter vid dammkollaps	Brasilien
Bunge	Avskogning	Argentina, Brasilien, Bolivia, Paraguay
China Railway Group	Arbetsrättigheter, arbetsplatsolyckor med dödlig utgång, korruption	Kina
China Communications Construction Company (CCCC)	Arbetsrättigheter, arbetsplatsolyckor med dödlig utgång	Kina
Daimler	Klimat	Globalt
Daimler	Ansvarsfull utvinning av kobolt	Demokratiska Republiken Kongo
Dell	Ansvarsfull utvinning av kobolt	Demokratiska Republiken Kongo
Enbridge	Kränkning av urfolks rättigheter	USA
Engie	Klimat	Globalt
ENI Spa	Korruption	Nigeria
Facebook	Integritetsbrott	Globalt
Fast Retailing	Mänskliga rättigheter i leverantörskedjan	Vietnam
Google	Datahantering	Globalt
HP	Ansvarsfull utvinning av kobolt	Demokratiska Republiken Kongo
JBS SA	Arbetsrättigheter inkluderande upprepade kränkningar av hälsa och säkerhet	Brasilien
Johnson & Johnson	Produktsäkerhet	USA
Lindt	Barnarbete	Västafrika
Maersk	Miljö och arbetsrätt	Indien
Microsoft	Ansvarsfull utvinning av kobolt	Demokratiska Republiken Kongo
Mondelez International	Barnarbete i kakaoindustrin	Västafrika
Nestle	Barnarbete	Västafrika
National Grid	Klimat	Globalt
Newcrest Mining	Deponering av gruvavfall i havet	Papua Nya Guinea
Norilsk Nickel	Miljö- och hälsopåverkan av metallutvinning	Ryssland
Petrobras	Klimat	Globalt
Pilgrim's Pride	Arbetsrättigheter inkluderande upprepade kränkningar av hälsa och säkerhet	USA
Phillips 66	Kränkningar av urfolks rättigheter	USA
Posco	Barnarbete i kakao- och bomullsindustrins leverantörskedjor	Uzbekistan
Posco Daewoo	Barnarbete i kakao- och bomullsindustrins leverantörskedjor	Uzbekistan
Royal Dutch Shell	Korruption	Nigeria
Volkswagen	Klimat	Globalt
Samarco	Kränkning av miljö och mänskliga rättigheter vid dammkollaps	Brasilien
Sumitomo	Arbetsrättigheter	Honduras
21st Century Fox	Sexuella trakasserier	USA
Vale S.A	Kränkning av miljö och mänskliga rättigheter vid dammkollaps	Brasilien
Volkswagen	Ansvarsfull utvinning av kobolt	Demokratiska Republiken Kongo
Volvo	Klimat	Globalt
Yahoo! Japan	Handel med utrotningshotade djur	Japan

Internationellt samarbete är viktigt

Etikrådet är ett ägarsamarbete som syftar till att genom dialog och engagemang påverka börsnoterade utländska bolag till förbättringar inom hållbarhet. Etikrådet samarbetar ofta med andra internationella investerare med liknande hållbarhetsagendor för att tillsammans och med ökad tyngd kunna påverka bolag till positiva förändringar.

Etikrådet och AP-fonderna stöder och är medlemmar i olika organisationer som arbetar med frågor som bedöms vara viktiga. Nedan är några exempel på sådana organisationer.

PRI

The Principles for Responsible Investment (PRI) är ett globalt initiativ som startade 2006. PRI syftar till att stödja investerare att ta hänsyn till hållbarhet (miljö, sociala aspekter och bolagsstyrning) i investeringsbeslut och ägaraktiviteter. Läs mer på www.unpri.org

EITI

Extractive Industries Transparency Initiative (EITI) tillhandahåller en standard för transparent och tillförlitlig rapportering rörande intäkter från utvinningsbara råvaror såsom olja, gas och mineraler.

Det finns ett behov av transparent redovisning av information och intäkter i utvinningsindustriernas värdekedjor. Från där råvaran utvinns till stat/regering och som även visar hur intäkterna gynnar allmänheten i dessa länder. Behovet av transparent rapportering och styrning är särskilt stort i länder med rika naturresurser, men svaga regeringar.

Tydligare rapportering från bolag om vad de betalar och från länders regeringar om dess intäkter från olje-, gas- och gruvindustrier ökar transparensen i samhället och bidrar till bättre förutsättningar för ekonomisk styrning. Läs mer på www.eiti.org

IIGCC

Institutional Investors Group on Climate Change är ett forum för samarbete kring klimatfrågor för europeiska investerare. Målet är att lyfta fram investerarnas röst i klimatfrågan samt engagera företag, myndigheter och andra investerare för att uppmärksamma långsiktiga risker och möjligheter som är kopplade till klimatförändringar.

Det råder i dagsläget stor osäkerhet kring framtida regleringar och ramverk som syftar till att minska utsläpp av växthusgaser och stimulera framväxt av alternativa energikällor. Denna osäkerhet försvårar för företag att besluta om långsiktiga investeringar liksom för investerare att räkna på risker och avkastningsmöjligheter.

IIGCC är en plattform för att föra fram investerarnas syn på klimatområdet. Det är också ett sätt för Etikrådet och AP-fonderna att erhålla klimatrelaterad information. Läs mer på www.iigcc.org

Hållbart värdeskapande

Hållbart värdeskapande är ett samarbete mellan 17 av Sveriges största institutionella investerare och Nasdaq OMX Stockholm. Samarbetet syftar till att lyfta vikten av att svenska börsnoterade bolag arbetar strukturerat med och rapporterar transparent om hållbarhet.

Montreal Pledge

AP-fonderna, tillsammans med många andra investerare, åtar sig att årligen mäta och rapportera sin portföljs koldioxidavtryck.

ICGN

International Corporate Governance Network är en investerarledd organisation som arbetar för bra standarder gällande bolagsstyrning och investerares ägarskap i syfte att främja effektiva marknader och hållbara ekonomier världen över.

Organisationen strävar efter att påverka beslutsfattare och skapa mötesplatser vid globala evenemang för att förbättra dialogen mellan företag och investerare kring långsiktigt värdeskapande och för att öka professionalismen i bolagsstyrning och ägarskap. För mer information, besök www.icgn.org.

Initiativ för ansvarsfullt ägande som stöds av FN.

Initiativ för transparent rapportering inom utvinningsindustrierna - olja, gas och mineraler.

Investerarlett samarbete för europeiska investerare kring klimatfrågor.

Samarbetsprojekt mellan 17 av Sveriges största investerare och Nasdaq OMX Stockholm.

Åtagande för investerare att årligen mäta och publicera sitt koldioxidavtryck.

ICGN
International Corporate Governance Network

Globalt samarbete för att höja standarden inom ägarstyrning. ICGN arbetar bland annat för att aktieägare ska få ökade rättigheter att rösta på bolagsstämmor.

Etikrådets ledamöter

AP-fonderna representeras i Etikrådet av två ledamöter från respektive AP-fond. Ordförandeskapet, som alternerar mellan AP-fonderna, innehades 2018 av Pia Axelsson från Fjärde AP-fonden (AP4). Under 2019 övergår ordförandeskapet till Ossian Ekdahl från Första AP-fonden (AP1). Generalsekreterare för Etikrådet är John Howchin.

Från vänster till höger: Nadine Viel Lamare, John Howchin (Generalsekreterare), Pia Axelsson, Peter Lundkvist, Ulrika Danielson, Arne Lööv, Christina Olivecrona, Ossian Ekdahl (Ordförande 2019), Lil Larås Lindgren.

Första AP-fonden

www.ap1.se
Ossian Ekdahl, Ordförande 2019
Nadine Viel Lamare (lämnade vid slutet av 2018)

Andra AP-fonden

www.ap2.se
Ulrika Danielson
Christina Olivecrona

Tredje AP-fonden

www.ap3.se
Peter Lundkvist
Lil Larås Lindgren

Fjärde AP-fonden

www.ap4.se
Pia Axelsson
Arne Lööv

Etikrådet

www.etikradet.se
John Howchin, General-
sekreterare

Etikrådet arbetar tillsammans med GES (nu Sustainalytics)

GES levererar investerings- och bolagsdialogstjänster till institutionella investerare. GES har drygt 60 anställda globalt. De har kontor i Storbritannien, Sverige, Danmark, Polen och Schweiz och har engagemangsspecialister baserade i ett antal andra europeiska länder. GES stödjer kapitalägare och -förvaltare i arbetet med att utveckla och implementera integrerade investeringsstrategier som tar hänsyn till miljömässiga, sociala och affäretiska aspekter (så kallad hållbarhetsanalys).

I januari 2019 förvärvades GES av Sustainalytics, ett konsultföretag med inriktning på företagsanalys av miljömässiga, sociala och affäretiska aspekter.

Etikrådets historia

2007 startade AP-fonderna Etikrådet – ett ägarsamarbete med fokus på att driva ökad hållbarhet och positiv förändring i utländska företag genom dialog och engagemang.

Etikrådet har sedan det bildades fört dialoger med flera tusen börsnoterade utländska företag. Många dialoger har varit konstruktiva och lett till konkreta förbättringar. I ett antal fall har Etikrådet rekommenderat AP-fonderna att utesluta de berörda företagen eftersom målen för dialogen inte uppnåtts. Ett antal av företagen har åter blivit investeringsbara sedan de vidtagit åtgärder i linje med Etikrådets krav.

2007 Etikrådet bildas. Etikrådets första rapport publiceras. Dialog förs med 14 företag. Redan under första året kan ett företag avföras från dialoglistan, eftersom målen för dialogen uppnås. Etikrådet reser till Kina för att lära sig mer om företags syn på samhällsansvar och skickar samtidigt ett tydligt budskap - det finns utländska investerare som är villiga att ta sitt ansvar som ägare.

2008 Målen för tre dialoger uppfylls exempelvis antar och implementerar franska Sodexo en policy för mänskliga rättigheter. Detta efter påtryckningar från Etikrådet med anledning av inhumana villkor på flyktanläggningar i England. FN antar Konventionen om klusterammunition och Etikrådet rekommenderar uteslutning av nio företag, samtliga hemmahörande i länder som inte skrivit under konventionen och där det följaktligen finns lite utrymme för Etikrådet att påverka företagen.

2011 Etikrådet breddar sin verksamhet. Under året genomför Etikrådet sitt första proaktiva projekt med fokus på gruvindustrin. Målet är att utöka det förebyggande arbetet generellt hos företagen samt att få dem att sträva mot de bästa arbetssätten som finns inom respektive område i branschen. När projektet följdes upp 2014 kunde Etikrådet konstatera generella förbättringar för alla de hållbarhetsaspekter som diskuterats med företagen.

2010 Etikrådet påverkar tillsammans med en grupp kanadensiska investerare gruvbolaget Goldcorp att genomföra en oberoende utvärdering av hur hänsyn tagits till mänskliga rättigheter vid Marlingruvan i Guatemala. Utvärderingen leder till att företaget vidtar ett stort antal åtgärder för att förbättra situationen – ett arbete som får ringar på vattnet, eftersom flera andra gruvföretag vänder sig till Goldcorp för att dra lärdom av deras erfarenheter. John Howchin anställs som generalsekreterare för Etikrådet.

Ägarsamarbetet i Etikrådet innebär att AP-fonderna med större tyngd kan påverka företag. Samarbetet ökar effektiviteten vad gäller resurser och tid, vilket bland annat möjliggör fler reaktiva och proaktiva företagsdialoger och initiativ. Etikrådet samarbetar med andra internationella investerare med liknande hållbarhetsagendor i syfte att främja en hållbar utveckling. Detta ökar ytterligare möjligheterna att påverka företag till att genomföra positiva förändringar.

2012 Kakaoindustrin, tobaksbranschen och antikorrupsionsarbete är temat för flera proaktiva projekt som Etikrådet driver eller är med i. Att lyfta såväl styrkor som svagheter i företags hållbarhetsstrategier har visat sig vara ett bra sätt att få dem att vidta åtgärder.

2013 Etikrådet arrangerar ett seminarium om finansiering av övergången till ett lågfossilt samhälle. Politiker, intresseorganisationer och investerare bjuds in för att lyssna på Michael Liebreich från Bloomberg New Energy Finance. Telekomindustrin är i fokus i ett av Etikrådets förebyggande initiativ. Etikrådet beslutar att från 2014 införa en tidsgräns på fyra år för reaktiva dialoger. Förändringarna görs mot bakgrund av att vissa dialoger kunnat pågå i många år utan tidsbegränsning, vilket tagit resurser från andra viktiga initiativ.

2015 AP-fondernas etikråd är värd för ett nordiskt seminarium om FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter, de så kallade Ruggieprinciperna. Syftet är att inspirera nordiska företag att implementera och rapportera enligt principerna samt att få de femtioåttio närvarande nordiska företagen och kapitalförvaltarna att dela erfarenheter med varandra.

2017 Etikrådet firade sitt tioårsjubileum. I samband med det anordnades två välbesökta seminarier om ansvarsfulla och hållbara investeringar. Det första seminariet handlade om klimatförändringar med Al Gore och Johan Rockström. Det andra seminariet handlade om ansvarsfulla investeringar, mänskliga rättigheter och miljö.

2018 Etikrådet rekommenderar att tre cannabisföretag utesluts. Etikrådet bedömer att företagen bryter mot FN:s konventioner om narkotiska preparat, eftersom de tillverkar och/eller marknadsför produkter med cannabis för icke-medicinskt bruk. Etikrådet beslutar, efter strategiarbete inkluderande intressentdialoger, att fokusera sitt proaktiva arbete till fyra hållbarhetsområden: miljö, klimat, mänskliga rättigheter och affärsetik. Etikrådet och dess konsult för bolagsdialoger arbetar tillsammans med människorättsorganisationen Shift i ett projekt för erfarenhetsutbyte med syftet att vidareutveckla processerna för att ta hänsyn till mänskliga rättigheter.

Del av inkomstpensionssystemet

Etikrådet bildades 2007 på initiativ av Första, Andra, Tredje och Fjärde AP-fonderna (AP-fonderna). Etikrådets roll är att genom dialog bidra till att hållbarhetsarbetet i utländska börsnoterade företag utvecklas. De fyra AP-fondernas uppdrag är att förvalta det allmänna inkomstpensionssystemets buffertkapital. Sedan starten 2001 har AP-fonderna bidragit positivt till det allmänna pensionssystemets stabilitet och förvaltats buffertkapitalet med god värdeutveckling.

AP-fonderna bidrar till ett starkt svenskt inkomstpensionssystem genom att förvalta systemets buffertkapital – härifrån tas pengar för att täcka underskott i pensionsutbetalningarna. Underskott kan uppstå om det exempelvis finns demografiska generationsskillnader eller den ekonomisk tillväxten är svag. Pensionssystemet är byggt för att kunna hantera sådana händelser - det är därför buffertkapitalet finns. Genom långsiktig kapitalförvaltning ska AP-fonderna bidra till en positiv värdeökning av buffertkapitalet. Det bidrar till ett stabilt pensionssystem och säkerställer pensionsutbetalningar över tid för nuvarande och kommande generationer.

Uppdrag från riksdagen

AP-fondernas uppdrag från riksdagen är att skapa hög avkastning till låg risk åt dagens och morgondagens pensionärer och samtidigt bidra till inkomstpensionssystemets stabilitet.

Den 1 januari 2019 ändrades reglerna i Lagen om allmänna pensionsfonder (AP-fondslagen). Till exempel infördes ett nytt mål om att AP-fonderna ska bidra till en hållbar utveckling genom föredömlig förvaltning av tillgångarna. Målet ska uppnås genom ansvarsfulla investeringar och ansvarsfullt ägande, utan att AP-fonderna gör avkall på målet om en hög avkastning över tid.

Pensionssystemets buffertkapital har över tid utvecklats väl tack vare AP-fonderna. Kapitalet har haft en god värdeutveckling och har ökat till att idag utgöra mer än 15 procent av pensionssystemets tillgångar.

Fyra AP-fonder med samma uppdrag, att förvalta varsin del av buffertkapitalet, sprider bland annat riskerna i pensionssystemet ("inte alla ägg i samma korg") och sporrar AP-fonderna till positiv konkurrens och utveckling. Det sistnämnda har bidragit till att AP-fondernas kapitalförvaltningar och ägande anses vara bland de ledande internationellt. AP-fondernas förvaltningar utvärderas årligen av externa revisorer och genomgår även en

särskild granskning av regeringen. En omfattande publik utvärderingsrapport publiceras årligen och överlämnas till riksdagen.

AP-fondernas etikråd (Etikrådet)

Etikrådet strävar efter att påverka företag globalt till att förbättra sitt hållbarhetsarbete. Det gäller miljö-, sociala- och bolagstyrningsaspekter som är viktiga för människor, samhällen och för företagens egna värdeskapande.

Genom dialoger och samtal engagerar sig Etikrådet både förebyggande och när det sker incidenter. Det faktum att företags verksamheter bedrivs på ett hållbart sätt bidrar både till företagets långsiktiga intjäningsförmåga och till långsiktig finansiell avkastning. Hållbara företag bidrar på lång sikt till bra investeringar. Det gynnar både pensionssystemet och pensionärerna.

Pensionärer

Inkomstpensionssystemet är ett fördelningssystem där årets inbetalda pensionsavgifter från de anställda används för att betala samma års pensioner till nuvarande pensionärer. För de som arbetar och betalar skatt görs en automatisk avsättning på 18,5 procent i pensionsavgift, varav 16 procent går till inkomstpensionssystemet och 2,5 procent till premiepensionen.

Pensionssystemet

Dagens pensionssystem har fungerat som avsett sedan starten 2001. Underskott uppstår i tider med stora pensionsavgångar (som har varit fallet sedan 2009) och prognoser visar på underskott fram till 2040. Låg arbetslöshet, hög nativitet, arbetskraftsmigration och Sveriges ekonomiska utveckling är några viktiga faktorer som har betydelse för att pensionerna ska utvecklas väl över tid. Läs mer om systemet på Pensionsmyndighetens webbplats www.pensionsmyndigheten.se.

AP-fondernas etikråd

Ett ägarsamarbete för hållbarhet genom dialog och engagemang

För mer information:

www.etikradet.se

www.ap1.se, www.ap2.se,

www.ap3.se, www.ap4.se

Kontaktuppgifter:

Telefon: +46 (0) 8-555 17 100

E-post: info@etikradetapfonderna.se